

KAHJUNÕUE**Politseilt jäi hüvitis saamata**

Väikeettevõtja **Aigar Palm**, kelle BMW Leedu vargad pihta panid ja mille politseinikud auklikus lasid, peab kogu kahju hüvitisest ikkagi suu puhtaks pühkima. Pikka aega mööda ametiasutusi jooksmisest kasu ei olnud. ▶ 6-7

INVESTOR**Eestlased jäävad dividendisajust kõrvale**

Eesti investorite huvi Taani suurima ettevõtte A.P. Møller-Mærski aktsia vastu on olnud väga leiige. Samas terendab laevandusfirma aktsionäridele pärast naftaäri mahamüümist priske dividend. ▶ 12-13

INVESTOR**Põhja-Korea positiivne mõju aktsiatele**

Ameerika Ühendriikide kaitsetööstusettevõtete aktsiad pakuvad investoritele üha rohkem rõõmu. Selle üheks põhjuseks on Põhja-Korea tõttu kasvanud pinged ja USA kaitsekulutuste suurenemine. ▶ 14-15

PÄEVA TEGIJA ▼**Pangauksed sulgusid Aivar Rehe ees**

Danske Banki eksjuhist **Aivar Rehest** oleks peaaegu saanud Bigbanki uus juht, kuid läks teisiti. Enne finantsinspektsioonilt lubade saamist ja muude vajalike protseduuride läbimist võeti Rehe Bigbanki tööle nõunikuna. Panga juhi kohale saamisele tõmbas aga väidevalt kriipsu peale sel kevadel avalikkuses lahvatanud ulatuslik rahapesuskandaal, millega oli seotud ka Rehe juhitud Danske Bank.

▶ **Loe lisaks lk 8**

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Neljapäev, 24. august 2017
nr 148 (5746) 3 eurot

EUR/USD
1,1794 ▲

USD/EUR
0,8476 ▼

EUR/SEK
9,5403 ▲

EUR/RUB
69,8018 ▲

NordPool
41,85 ▼

Euribor
-0,273 ▼

ÄRISALADUS

Kui töötaja näitab tagatulesid

Ettevõtja avastas, et kolm tema töötajat ajasid pea aasta otsa äri hoopis enda huvides, et asutada konkureeriv firma. ▶ 4-5

LÜHIDALT

Eesti Energia ehitab päikeseelektrijaama

Eesti Energia ehitab Järvamaal asuva OÜ Estonia piimafarmi katusele päikeseelektrijaama, mis katab ära olulise osa ettevõtte suvisest elektritarbimisest.

Eesti Energia energiamüügi juhi Karla Agani sõnul finantseerib päikeseelektrijaama ehitamist katusele Eesti Energia. "Meie pakutud võimalus aitab ettevõttel olla keskkonnasõbralik ilma lisainvesteeringuteta ning keskenduda oma põhiale. Päikesepaneelide süsteemi ehitamise, opereerimise ja hooldamise eest vastutab Eesti Energia taastuvenergia ettevõtte Enefit Taastuvenergia. Päikesepaneelidega toodetud elekter saab kliendile olema võrgust ostatevast elektrist odavam," selgitas Agan.

Piimafarmi katusele rajatakse 644 päikesepaneelist koosnev päikeseelektrijaam installeeritud võimsusega 174 kW. Paigaldatav süsteem katab 15% OÜ Estonia aastast elektritarbimisest. Koos projekteerimisega on kogu protsessi pikkuseks planeeritud kolm kuud.

Siseminister kinnitab SMITi uueks juhiks Ragner Paevere

Siseminister Andres Anvelt kinnitab siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse (SMIT) uueks juhiks Ragner Paevere, kes töötab praegu SMITi platvormiteenuste osakonna juhina ning kuulub ka asutuse juhtkonda. Paevere asub uude ametisse tuleva nädala alguses, 28. augustil.

"SMITi uue juhina pean esmalt oluliseks juba alustatu lõpule viia. Pikemas perspektiivis saab võtmesõnaks innovaatiline mõtteviis. Kuidas olla parem partner haldusala asutustele ja tagada seeläbi kindel riik? Annan endast parima, et muuta Eesti veel turvalisemaks ja seeläbi paremaks kohaks, kus elada," kommenteeris oma uut rolli Paevere.

Torm tekitas katusele 22 000eurose kahju

Korteromajale viimase kahe aasta jooksul hüvitatud suurim tormikahju ulatub 22 000 euroni. If Kindlustus maksis selle summa välja aprillil tugeva tuule tõttu purunenud Tallinna katuse eest.

Keskmine korteromajale tekkinud tormikahju on 5000 eurot, avaldas If Kindlustus. Seltsi viimase kahe aasta statistika järgi on ühistutele kõige rohkem kahjusid põhjustanud veeavarriid, tormid ja vandalism, nagu grafiti ja välisuste lõhkumine. Kõige suuremat rahalist kahju on tekitanud tulekahjud. Kortermaja tulekahjust tekkinud suurim kahju ulatub tänavu 150 000 euroni. Mullu sai selts ühistutelt 267 kahjunõuet, tänavu on neid kogunenud 115.

▲ Aleksandr Musarov pelmeenitootmise tsehhis Jüris. FOTO: ANDRAS KRALLA

SANEERIMINE

Pelmeenitööstus läheb oksjonile

MARGE VÄIKENURM
marge.vaikenurm@aripaev.ee

Saneerimisel toidutootja UVIC aksiad lähevad uue kuu alguses enampakkumisele. Firma omaniku Aleksandr Musarovi sõnul tuntakse UVICu vastu juba huvi.

"Otsin partnerit, kes minuga koos töötaks," kommenteeris omal ajal Venemaalt Eestise äri ajama tulnud, kuid nüüd raskustesse sattunud Musarov. Kui suurest osast aktsiapakist on ta valmis loobuma, selgub tema sõnul läbirääkimiste käigus.

Musarovi kinnitustel on juba praegu huvitundjaid, kuid täpselt keda ta ei läinud. Samas märkis Musarov, et saneerimisprotsessi keerulisim osa puudutab läbirääkimisi pangaga. Hiljuti kirjutas Äripäev, et pank ongi UVICu suurim võlausaldaja. "Üldiselt on suhtlus konstruktiiv-

ne," lisas Musarov nüüd. "Ettevõtte töötab, toodang läheb välja. Kui saneerimine õnnestub, töötame edasi ja mingeid probleeme ei näe."

Kopsakas võlg riigile

Miljoni euronit ulatava maksuvõlaga toidutootja UVICu omanik Musarov nentis juunikuus Äripäevale, et firmal on mitu muret. UVICule andis põntsu Venemaa osaliselt kehtestatud impordikeeld toiduainetele. "See on üks probleemidest, mis ei ole meile just abiks olnud," kommenteeris Musarov ja lisas, maksuametiga on nad teinud maksegraafiku. Saneerimisavalduse esitas UVIC kohtule ise.

UVICu saneerimisnõustaja, büroo Turnstone vandeadvokaat Tambet Mullari, keda seekord ei õnnestunud tabada, on varem Äripäevale rääkinud, et

on UVICu majandusseisu põhjalikult uurinud.

Ettevõtte pinnale aitamise määrab Mullari sõnul, milliseks kujuneb rahavoog võlgade tasumiseks. "Tundub, et see võib olla realistlik," lausub ta juunis. Tõdemusele, et saneerimised enamasti ei õnnestu, kostis Mullari, et seekord võib minna teisiti. "Katsuks siin pretsedenti luua," lausub ta.

Võlad saladuses

Mullari polnud nõus avaldama ei võlausaldajate arvu ega koguvõla suurust, ütles vaid, et kuigi 1993. aastal asutatud UVIC võlgneb riigile veidi üle miljoni euro, ei ole maksu- ja tolliamet kõige suurem võlausaldaja. Kopsakama summa on firma võlg pangale.

Läinud majandusaasta aruannet ei ole UVIC siiani esita-

1,3

miljonit eurot oli UVICu kasum 2015. aastal. Mullust aastaaruannet pole toidutootja esitanud.

nud. Aastal 2015 teenis ettevõtte müügitulu 12,1 miljonit eurot, kasum jäi 1,3 miljonit euro juurde.

Kontsern investeeris 2015. aastal põhivarasse 1,17 miljonit eurot, suurimaks investeeringuks aruandeaastal oli uue laohoone ehitamine. 2016. aastal oli ettevõttel plaanis investeerida sellesse, et võtta oma tootmisvõimsus paremini kasutusse. Kontserni põhiturud on Eesti, Läti ja Leedu.

PANGANDUS

Eestlaste laenuhoog seni veel pidurdamatu

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Nii ettevõtted kui ka eraisikud laenavad järjest enam. Viimase kolme kuul kasvab eluasemelaenude maht aastataguse ajaga võrreldes 16%, kuid ökonoomistide arvamus on, et muretsesemiseks põhjust ei ole.

Eesti Panga värske statistika järgi on majapidamiste laenuaht jõudnud samasse sammu sissetulekute kasvuprotsendiga, ulatades juuli lõpuks 6,6%ni. Näiteks eluasemelaenude puhul on kasvanud nii keskmine laenusumma kui ka lepingute arv, ütles Eesti Panga ökonomist Taavi Raudsaar ja lisas, et tähtlasi võtavad inimesed endale varasemast enam tarbimislaine ja autoliisinguid.

"Majapidamiste võlakoorust ehk võlakohustuste ja sissetulekute suhet võib meie praegust sissetulekute taset ning teiste riikide kogemust arves-

tades pidada suhteliselt tasakaalukaks ja oodatavaks," möönis Raudsaar ja lisas, et märgilise tähtsusega piir on see, kui laenukohustuste kasv hakkab edestama sissetulekute kasvu.

Sõnaga "möödukas" iseloomustas kodulaenude mahu kasvu ka Swedbanki peaökonomist Tõnu Mertsina. "Võrdluseks, 2006. aastal kasvas eluasemelaenude portfelli aastases võrdluses ligikaudu 78%," meenutas ta ja lisas, et enne 2008.–2009. aasta majanduskriisi, kui kasvasid kiiresti nii palgad, tarbimine kui ka investeeringud eluhoonetesse, oli Eesti majapidamiste sääst nende kasutatavast tulust negatiivne ning keskmiselt oli nende eelarve puudujäägis. "Seetõttu mõjuski viimane majanduskriis meie majapidamistele nii valusasti," tõi Mertsina välja.

Samas möönis Raudsaar, et majapidamiste laenumakse-

võime hindamine on nii üksikisiku kui ka kogu majanduse tasandil kompleksne teema, sest tap ei tasuks ühele näitajale väga suurt rõhku panna.

Sissetulekute kasv toetab

Seda, et majapidamised liialt agaralt võlg võtaks, Raudsaare sõnul vähemalt makrotasandil väita ei saa. Ta tõi esile, et sissetulekud on kasvanud samuti kiirelt ja halvaks läinud laenude osakaal on väga väike (üle 60 päeva maksetähtaega ületavate laenude osakaal on vaid 0,5%).

"Aga mõistagi peavad majapidamised valmis olema selleks, et nende sissetulekud ja kinnisvarahinnad ei pruugi enam nii kiiresti kasvada. Sest demograafilised tegurid, mis seni on kinnisvara nõudlust ja hinnakasvu toetanud, seda järgnevatel aastatel enam sellises ulatuses ei tee," möönis Raudsaar. Kui pangad oma konservatiivseid

laenuitingimusi lõdvemaks ei lasse, usub Raudsaare sõnul keskpang, et hiljemalt tuleval aastal taandub eluasemelaenude kasvunumber ühekohaliseks.

Mertsina sõnul jääb möödunud nõudlus eluasemelaenude järele püsima veel mõneks ajaks. "Meie hinnangul tõstab Euroopa Keskpang oma baasintressimäära alles ülejäägimise aasta alguses – seega peaksid laenuintressimäärad lähiajal madalaks jääma," prognoosis ta.

Kuigi ettevõtete laenu- ja liisinguportfelli aastakasv juulis aeglustus, ei tähenda see seda, et Eesti ettevõtete koguvõla kasv oleks pidurdunud. Tänavu on suurenenud välismaalt ja välisfirmadelt laenamist, märkis ta. "Ilmselt on Eesti ettevõtted üldiselt rohkem investeerima asunud ja vajavad selleks Eestis tegutsevate pankade kõrval rahastust rohkem ka muudest allikatest," selgitas Raudsaar.

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE

Kasutatud büroo- ja muu mööbel

E-N 10-17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608

www.Apuneks.ee

28. septembril 2017 Nordea Kontserdimajas

MAJANDUSKONVERENTS

Äriplaan 2018

Mõjuvõimsad, autoriteetsed ja aktiivsed Eesti ettevõtjad räägivad oma ootustest ja hirmudest 2018. aasta eelarve koostamisel.

"Poliitikasse sobivad vaid
äpardunud ettevõtjad."

Jüri Vips
ABC Grupi juht

Konverentsil esinevad:

- Ain Hanschmidt** Suurettevõtja ja investor
- Antti Moppel** Olerexi aktsionär
- Rain Lõhmus** Äripäeva 2016. aasta ärimees, LHV Grupi asutaja ja suuromanik
- Andres Agasild** IT-ettevõtte MarkIT asutaja ja juht
- Ardo Hansson** Eesti Panga president
- Raivo Rand** Ehitusettevõtja, Rand & Tuulberg üks omanikke
- Jüri Ratas** Eesti Vabariigi peaminister
- Arno Kütt** Cleveron juhatuse esimees ja kaasasutaja
- Jaak Läänemets** Uuetoa talu peremees
- Armin Kõomägi** Ettevõtja ja kirjanik
- Paul Oberschneider** Investor ja kinnisvarafirma Ober-Haus asutaja
- Ahti Heinla** Investor ning Starship Technologiesi kaasasutaja ja tegevjuht
- Erkki Raasuke** Nordea ja DNB ühendpanga juht

Konverentsi soodushind registreerimisel kuni 31. august 2017 **599 eurot** (km-ga 718,8 eurot)

Registreerimine veebis ariplaan2018.aripaev.ee või Marili Niidumaa marili@aripaev.ee

Korraldaja:

Äripäev

Toetajad:

MarkIT, Moller Auto, Creditinfo, Coca-Cola HBC Eesti, Aquaphor

► Oma töötajate ebaausast tegevusest sai lillekasvatus teada koostööpartnerite ja klientide kaudu. FOTO: TERJE LEPP

KONKURENTS

Ärisaladus olgu paberil, mida näeb piiratud ring

Tööandjal tuleks hinnatud spetsialistidega alati sõlmida lepingud, kus on selgelt kirjas ärisaladusega ringikäimise reeglid. Seda illustreerib hästi juhtum, kus kolm lillekasvatusega tegeleva firma Horticom töötajat ajas pea aasta otsa äri, et asutada konkureeriv firma.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

Kuna ettevõtte kolme praeguseks endise töötaja süü pole kindlat tõestust leidnud, jäävad nende nimed siinkohal nimetamata. Küll aga võib öelda, et tegu oli kolme Horticomi lillekasvatuse osakonna inimesega, kellest mõni oli oma ametikohal vägagi staažikas.

Enne Seltereti nime all tegutsenud Horticom tegeleb aiandus- ja põllumajanduskauba müügiga ning on turul olnud juba üle 20 aasta. Varustatakse näiteks aiakaupe müüjaid, marjakasvatavaid ja puukooli. Müügiks pakub firma kõike seemnetest ja sibullilledest pottide ja kasvuhooneteni.

“Oleme pereettevõtte ja harjunud inimesi usaldama,” rääkis firma tegevjuht Karol Kõrm. Just seetõttu oli sündinud eriti ootamatu. “Juhtumist oleme õppinud seda, et mitte keegi ei ole kaitstud ebaausate isikute eest,” tõdes Kõrm.

Audit leidis salaläbirääkimised

Mis siis öieti juhtus? Kolm töötajat said enda tööga hästi hakkama ning ka kliendid hindasid neid. Suvel lõppenud firma sisejuurdus tuvastas aga, et enam kui aasta aega olid haldurid olnud firma ärihuvi asemel väljas hoopis omakasu peal. Nimelt pidasid nad töö ajal ning Horticomi ärisaladust ja isegi firma töövahendeid ära kasutades salajasi läbirääkimisi firma hankijatega. Töötajate eesmärk oli meelitada nad Horticomi juurest ära nende firmasse.

Horticomi tegevjuht Kõrm rääkis, et ebaausast tegevusest saadi teada koostööpartnerite ja klientide kaudu. Kuulduste tõttu lükati käima sisejuurdus, mille tulemuseks jõudiski firma järeldusele, et peetud on salajasi paralleelkõnelusi koostööpartnerite enda firmasse haaramiseks.

Kolm töötajat vallandati, ent tellitud õiguslik analüüs näitas, et ilmselt on toime pandud ka kuritegu. “Kahjuks oleme pidanud pöörduma politsei poole seoses ärisa-

laduse avaldamise ja kasutamise ning töötame koos juristidega välja tegevuskava, kuidas edasi toimida,” rääkis Kõrm.

Põhja prefektuurist öeldi kommentaariks, et seesugune kriminaalmenetlus on käimas, aga mingit täiendavat informatsiooni hetkel anda ei saa.

Olgu rõhutatud, et asi on värske ja uurimise tulemused ei selgu veel niipea. Ettevõttest lahku löönud töötajatega Äripäeval kontakti saada ei õnnestunud.

Kuidas aga sarnase olukorra tekkimise ohtu juba eos ära hoida?

Advokaadibüroo Cobalt partner ja vandeadvokaat Pirkko-Liis Harkmaa rääkis, et tööandja jaoks on kõige tõhusam relv ärisaladuste kaitseks teha töötajaga läbimõeldud kokkulepe. Oma äri alustada sooviv töötaja peab aga omakorda veendumata, et lepingutega vastuollu ei minda.

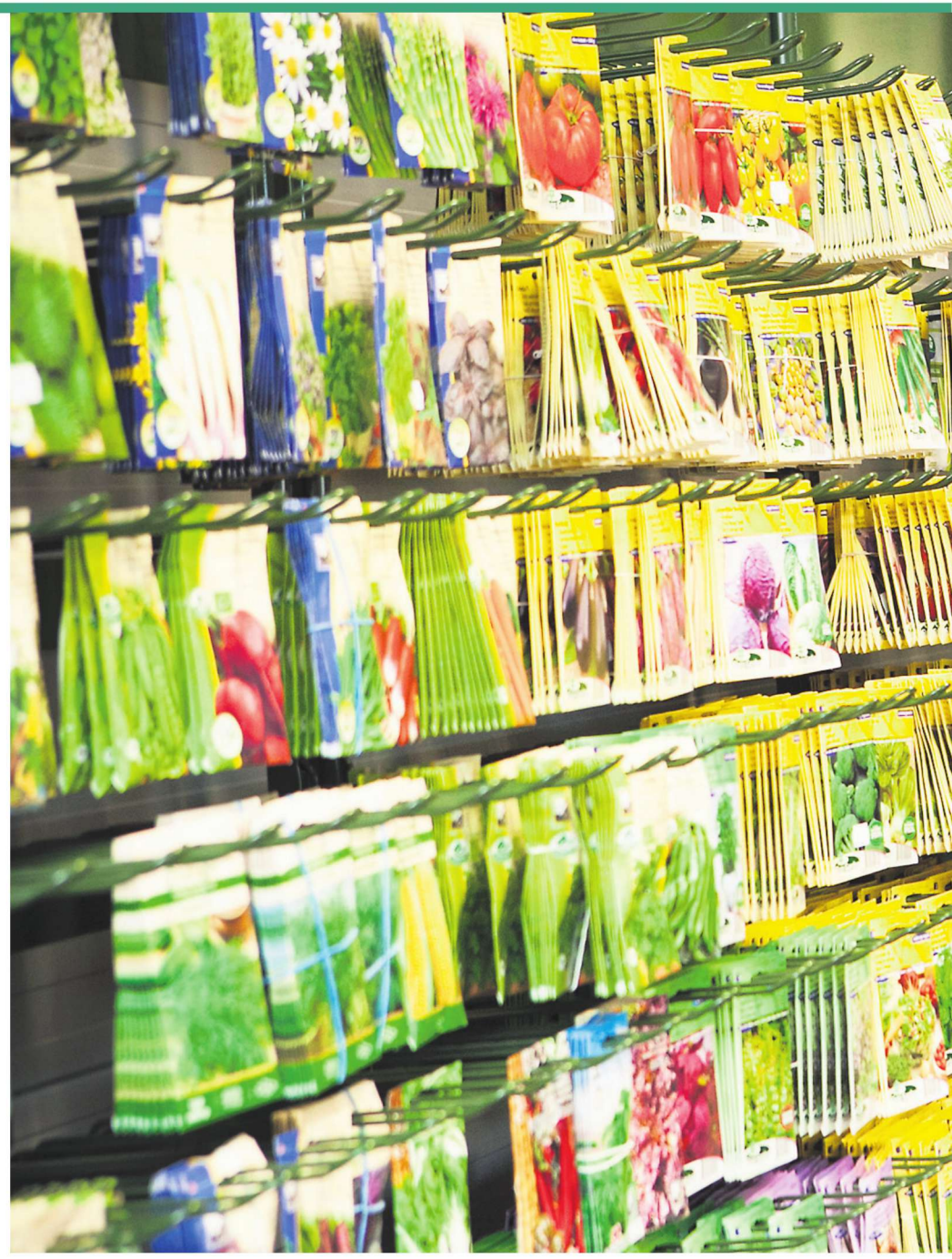
Enda äri käivitavad ettevõtlikest inimestest spetsialistid pole sugugi harv nähtus. Väga tihti tuleb seda ette näiteks õigus-teenuste vallas, aga ka näiteks ehituses või kinnisvaras. Kergesti võib ette tulla tülisid – näiteks kirjutab Äripäev mõni aasta tagasi juhtumist, kus Norttal kaotas hanke Iglu nime kandvale firmale, mille olid väidetavalt ootamatult asutanud tarkvarafirma endised töötajad. Kedagi süüdi ei mõistetud, ent paksu verd oli palju.

Kuidas aga saab kindel olla, et kõik on kooskõlas seadusega? “Ettevõtlik töötaja, kes soovib alustada oma äri oma tööandjaga samas valdkonnas, peaks kõigepealt veendumata, kas tema töölepingus sisalduvad kehtivad – töölepingu seaduses sätestatud nõuetele vastavad – kokkulepped ärisaladuse hoidmise ja konkurentsikeelust kinnipidamise kohta,” rääkis Harkmaa. Kui selliseid kokkuleppeid pole, on kõik hästi ja töötajatel ei ole oma äri alustamine takistatud. Kui aga piirangud on töölepingus kokku lepitud, peaks töötaja analüüsima, milline on nende piirangute ulatus.

Kindlaks tuleb Cobalti partneri sõnul teha, kas piirangud kehtivad üksnes töösuhete ajal või ka pärast selle lõppemist. Aru tuleb saada, mis on ärisaladus ja mida peetakse selle kuritarvitamiseks. Samuti tuleb

99 Miks mitte ka vahetada aeg-ajalt kliendihaldureid, et ei tekiks mugavat suhtlust ühe kliendiga – mida lihtsam ja mugavam on suhe, seda mugavam on klienti kaasa võtta.

Advokaadibüroo Cobalt partner ja vandeadvokaat Pirkko-Liis Harkmaa

selgeks teha, kes on konkurendid ja millised konkureerivad tegevused on keelatud.

Näiteks on oluline, kas kokku on lepitud ka mõni piirang seoses töötajate ja klientide ülemeelitamisega. Kuidas aga aru saada sellest, mis on ärisaladus ning kuidas saab tööandja kindlaks teha, et see oleks kaitstud? “Tööandja võiks määratleda ärisaladuse sisu võimalikult täpselt ja selgelt, et töötaja mõistaks, millist laadi info tööandja jaoks oluline on,” rääkis vandeadvokaat.

Juriidiliselt vaadatuna ongi see üks olulisemaid aspekte. Kokku tuleks kirjutada loetelu sellest, mis on ärisaladus ja mis mitte – Harkmaa sõnul ei tasu kasutada liiga üldist ärisaladuse määratlust, sest võimaliku vaidluse puhul peab tööandja suutma ka selgitada ja tõendada, miks ta mingit informatsiooni ärisaladuseks peab.

Dokumendid olgu märgistatud

Hiljutises Äripäeva raadiosaates tõi Harkmaa esile, et klientide ja kliendiantmete näppamine ärarohimiseks on üks olulisemaid asju ennetamine. “Hea oleks, kui tööandja ka ise teeks kõik selleks, et ärisaladuse lekkimist või kuritarvitamist vältida,” märkis ta. Nii võiks olla kehtestatud sisemised reeglid ärisaladust sisaldava informatsiooni ringikäimiseks, samuti võiks piirata isikute ringi, kes kõige tundlikumale infole ligi pääsevad. Samuti on oluline märgistada olulisi dokumente ja teha töötajatele koolitusi – eesmärgiga töötajatele selgeks teha, et tööandja suhtub oma varasse tõsiselt.

Sellelgi ei pea aga asjad piirduma. “Miks mitte ka vahetada aeg-ajalt kliendihaldureid, et ei tekiks mugavat suhtlust ühe kliendiga – mida lihtsam ja mugavam on suhe, seda mugavam on klienti kaasa võtta,” ütles advokaat.

Lisaks tuleks astuda muidki samme, mis näitavad tööandja tõsist suhtumist. Näiteks on Harkmaa sõnul oluline leppida kokku konkurentsikeeld. See võib olla keeruline, kuna kindlasti tuleb järgida seaduse nõudeid, muidu võib keeld olla õigustühine.

Mis aga juhtub siis, kui muidu on kõik nõuded täidetud, aga töötaja haarab endaga kaasa näiteks firma kliendibaasi? See on

mõnevõrra keerulisem teema ning advokaadi sõnul tuleb silmas pidada, et iga kliendiantmebaas ei pruugi sugugi ärisaladus olla. Näiteks juhul, kui tegu on vaid loeteluga klientide nimedest ja kontaktandmetest, võib sellise andmebaasi iseenesest panna kokku igati, näiteks toetudes äriregistri või muudele avalikele andmetele.

“Selleks, et saaksime rääkida kliendiantmebaasist kui ärisaladusest, peab olema sellel kliendiantmebaasil mingi lisandväärtus, mis ei ole üldteada ega üldiselt kättesaadav isikutele, kes tavaliselt taolise teabega tegelevad,” rääkis ta. Advokaat ütles, et säärase andmebaasi võib olla näiteks lisateavet lepingutingimuste, hinnastamise või kliendi erisuste kohta.

Horticomi juhtum on värske ning uurimise tulemused ei selgu veel niipea. Pole ka kindel, missugused tagajärjed töötajate tegevusel täpselt olnud on ning kas ettevõtte on saanud kahju ja kui suur see on.

Cobalti partner Harkmaa märkis, et kahju suurus on tihti palju raskem fikseerida kui kahju saamise fakti. Siin tuleb tema sõnul appi leppetrahv, mida advokaat soovib igal juhul kokku leppida. “Ma tean, et paljud tööandjad pelgavad seda – kardavad näiteks, et töötaja ei ole valmis alla kirjutama. On ka juhtumeid, kus ei olegi ja aetakse juuksekarv lõhki. Võetakse isiklikult ja ebamõistlikult,” tõi ta esile. Pelgus ei pruugi olla aga põhjendatud, kuna kahju suuruse määramine on alati komistuskivi, ent kui leppetrahv on kokku lepitud, siis on see tööandjale suureks abiks – piisab vaid rikkumise fakti tuvastamisest. Selleks, et summast kahju heastamiseks ka mingit tolku oleks, peab see muidugi olema piisavalt suur. Samas peaks aga arvestama seda, kas töötaja ka reaalselt jaksab seda trahvi maksta.

Horticomi on aga juba haiget saanud. Kõige rohkem teeb firmale tuska usalduse kuritarvitust. “Oleme oma töötajaid usaldanud ja nende arengusse investeerinud ning peame nüüd tegelema probleemidega, mis oleks olematu, kui inimesed oleks olnud ausad ega oleks Horticomi ärisaladust kasutades ebaeetilist äri alustanud,” rääkis Horticomi tegevjuht Kõrm.

TAUST Näiteid headest lahkuminekutest

Ehkki kaasa võib olla saadud mõningat vimma, on Eesti majandus palju võitnud juhtumitest, kus mõnest firmast kasvab välja võimas konkurent.

Äripäev meenutab mõnda seika minevikust, mis on olnud edukad ning seadusega igati kooskõlas.

Aastal 2009 lõhenes väidetavalt palgakärpe peale juhtiv laotooteid pakkuv Laomaa-ilm, kus mitu juhtivat töötajat lõi endise tööandja kõrvale samal alal tegutseva Cubicali ja European Storage Equipmenti.

Kümme aastat tagasi lõi Joakim Heleniuse Trigoni Capitali varahaldusosakonna võtme-töötajad eesotsas Kristel Kivinurm-Prisalmi-ga 2007. aastal oma varahaldusfirma Avatron Capital. Trigon on olnud edukas pinnas ka hiljem – näiteks 2010. aastal lõi Trigon Capitali ettevõtete rahastamisüksuse töötajad oma ettevõtte Arlig Capital.

Üks tuntumaid näiteid on aga vast see, kui 2004. aastal lõi kinnisvarabüroo Uus Maa hindajate juht Martin Vahter ja peamaakler Tanel Tarum oma ettevõtte 1Partner Kinnisvarabüroo. Väidetavalt tingis lahkuminekku see, et Vahter ja Tarum soovisid ettevõtte arengus rohkem kaasa rääkida ning omanikeriing astuda, kuid Uus Maa senised osanikud ei võtnud neid kuigi tõsiselt.

» Oleme oma töotajaid usaldanud ja nende arengusse investerinud ning peame nüüd tegelema probleemidega, mis oleks olematud, kui inimesed oleks olnud ausad.

Horticomi tegevjuht Karol Kõrm

5.-6.9 **Helsinki Marketing Week**

7.-9.9

Maxpo

Põhja-Euroopa suurim erialamess maaehituse, teede, keskkonnamasinate alal. Hyvinkää lennuväli

13.-17.9

Habitare

Mööbel, sisekujundus, disain

Antiigimess

Antiik, vintage, käsitöö

13.-15.9

Showroom

Helsinki Design Week

15.-17.9

HighEnd Helsinki

Audio ja video

15.-17.9

Forma Sügis

Elustiilitooted, kingitused, sisustustarbed

26.-27.9

Kinnisvara

Sooime suurim kinnisvara-teemaline üritus

FinnSec

Põhjamaade aasta tähtsaim turvamess

AVITA AudioVisual Expo
AV-tehnika erialamess

Cyber Security Nordic
Küberturvalisus äriettevõtetele

10.-12.10

Tehnoloogia'17

Automaatika

Läänemere-piirkonna suurim automaatika-sündmus

Hüdraulika ja pneumaatika

Masinaehituse erialamess

Elkom

Professionaalse elektroonika mess

MecaTec

Masinaehituse erialamess

Hooldus

Lehtmetall

ROBOSTEAM

Tehisintellekt ja robotika

11.-12.10

LOGY iSCM

Logistikateenused hankijatele

11.-12.10

easyFairs® EMPACK

Pakendimess

easyFairs®

Logistics & Distribution

20.-22.10

I Love Me

Ilu, tervis, mood, ehted, kellad

Beauty pro

Iluteenuste profimess

26.-29.10

Helsingi raamatumess

Vein & toit

Mess lõpptarbijale

3.-5.11

GoExpo Winter

Talispordimess

GameXpo

Arvutimängud

10.-12.11

ELMA maamess

Käsitöömess

Metsamess

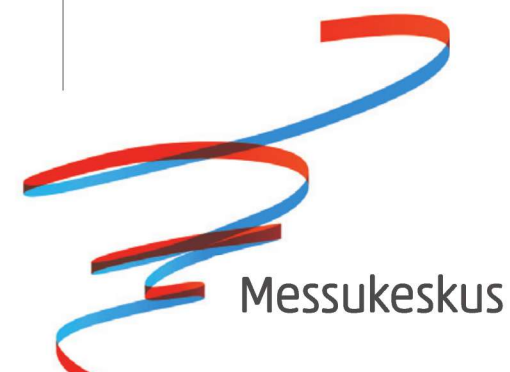
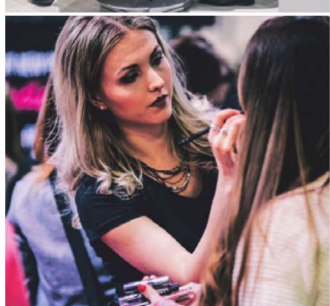
OutletExpo

Lemmikloomamess

23.-25.11

Hambaarstide päevad

28.-29.11

▲ Kui politsei- ja piirivalveamet oleks Palmile kohe öelnud, et tal tuleb hüvitist küsida prokuratuurilt, poleks ta ehk hüvitiseta jäänud. FOTO: ANDRES HAABU

KRIMI

Riik jättis Leedu autovaraste ohvri hüvitiseta

Leedukate varastatud ja politsei tagaajamisel läbi tulistatud BMW omanik jooksis kuuliaukude eest hüvitise saamiseks mööda eri ameteid, kuni aeg sai otsa. Pärast seda jäi ta ikkagi tühjade pihkudega.

15 000

eurot hüvitist taotles Aigar Palm politsei tekitatud kahju eest.

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Äripäev

» Ma panen selle kohtusse mineku alla terve päeva. Ma teen ju oma firmas kõike üksi.

Aigar Palm ei katse oma auto varastanud leedukate vastu tunnistama minemise peale aega kulutada.

Pärast jaanipäeva sai läbi väikeettevõtja Aigar Palmi odüsseia mööda kindlustusi, politseijaoskondi, kohtuid ja prokuratuuri. Palmi kindel seisukoht 2016. aasta veebruaris, mil tema vähem kui aasta vana luksuslik BMW X5 varastati, oli mitte alustada pikki, väsitavaid ja kulukaid kohtuvaidlusi, vaid lahendada varguse ohvriks langemisega kaasnenud probleemid muudmoodi.

Paraku pidi ta oma sõnu sööma ja võttis kinni politsei pakutud variandist nende kahju hüvitamisest keeldumise otsus kohtus vaidlustada, sest ebaõiglus oli tema jaoks karjuv. Otsus, mille ta kohtust esimesel korral sai, süvendas temas aga veelgi tunnet igasuguse õigluse puudumisest. Käinud läbi prokuratuurist ja veel kord kohtust, jäi ta ikkagi pika ninaga.

Maksab politseile kätte

Nüüd on Palm otsustanud vastata riigile samaga ja mitte minna Leedu autovaraste kuritegeliku jõugu ninameeste vastu Tartu maakohusse tunnistama. Kõik prokuratuuri kohtukutsed on ta tagasi lükanud. Teda pole morjendanud ka prokurör Aro Siinmaa märkus, et ta oli ainus, kes keeldus kohtu kantselei töötajaga kaasa mõtlemast ja konstruktiivselt aega kooskõlastamast. Kohtupidamine leedukate üle algas Tartus eelmisel nädalal.

„Ma pole leedukate vastu ühtegi avaldust teinud, mulle on määratud, et mina olen kannatanu. Pigem olen ma politsei ees kannataja, sest politsei tekitas minu autole kahju. Ma saan aru küll, et leedukad varastasid selle, aga nende käes oli auto ju terve,“ ütles Palm.

„Ma panen selle kohtusse mineku alla terve päeva. Ma teen ju oma firmas kõike üksi. Sel päeval pean siis mehed ka kõik ju koju saatma. Mulle aitab, minu jaoks on see asi ennast ammendanud,“ jätkas ta.

Palm polnud algusest peale rahul, et saab oma vähem kui aasta vana varastatud ja politsei läbi tulistatud auto eest ERGO

DUROC MACHINE TOOL

„Meie laos on üle 100 uue ja kasutatud pingi!
Vaata lisa www.duroc.ee“

Duroc Machine Tool OÜ

Tel 736 6648

info@duroc.ee

www.duroc.ee

MIS JUHTUS?

Vargad tulid öö varjus auto järele, järgnes märul

Mullu ööl vastu 12. veebruari varastasid Leedu autovargad Palmi koduukse eest Tartu lähisel tema vähem kui aasta vana BMW X5.

Üks varas istus Palmi auto rooli, teine nii-öelda saateautosse. Hakati sõitma lõuna poole, kuni nad jäid Karksi-Nuia lähisel kinni politsei teetökkesse.

Politsei versiooni järgi rammis Palmi auto roolis istunud leedukas tema BMWga politsei sõidu-

keid ning teine püüdis saateautoga politsei eest ära sõita, kuid jäi teeäärsele pinnasesse kinni ja libises vastu teetökkesse pandud politsei auto esimest nurka.

Kui politsei tule avas, põgenes juht Palmi BMWst, jättes selle teetökke juurde maha.

Palm on senini veendunud, et selle sama esimese nurgaga rammis politsei Škoda hoopis ise tema BMW külge. Palmi auto muutus kasutuskõlbmatuks.

KRONOLOOGIA

Aigar Palmi poolteist aastat

Veebruar 2016 – Palmi kodu-öuel varastavad Leedu autovargad tema BMW.

Mai 2016 – Palm esitas politseile avalduse nende tekitatud kahju hüvitamiseks.

Oktoober 2016 – politsei otsustas hüvitist mitte maksta.

November 2016 – Palm esitas avalduse Tartu halduskohtusse, nõudes PPA otsuse tühistamist ja kahju hüvitamist summas 15 041 eurot.

Märts 2017 – Halduskohus jättis Palmi kaebuse läbi vaatamata. Kohus oli seisukohal, et PPA oleks pidanud kohe Palmi teavi-

tama, et kahju hüvitamise taotlus tuleb esitada prokuratuurile.

Märts 2017 – Palm esitas avalduse prokuratuuri.

Mai 2017 – Prokuratuur jättis Palmi avalduse läbi vaatamata, kuna pärast samas kriminaalasjas ühe maakohtu otsuse jõustumist pole selleks neil enam õigust, kuid soovitas pöörduda ringkonnakohtusse.

Juuni 2017 – ringkonnakohtus jättis Palmi kaebuse läbi vaatamata.

August 2017 – Palm keeldub osalema tunnistajana kohtuprotsessil leedukate vastu.

99 Mulle aitab, minu jaoks on see asi ennast ammendanud.

Aigar Palm, Leedu autovaraste ohver

kaskokindlustuselt hüvitiseks vaid poole auto eest välja käidud summast.

Auto hind 2015. aastal oli 72 000 eurot, lisaks tasus Palm oma ettevõttele autot ostes ka 20% käibemaksu, millest poole ta tagasi saama pidi. Kokku kulutas ta BMW peale seega üle 86 000 euro. ERGO kaskokindlustus maksis talle koos tema enda tasutud käibemaksust poolega hüvitiseks ligi 44 000 eurot ning Palmile jäi ka romuks muutunud auto, mille väärtuseks hindas ERGO 20 000 eurot.

Pärast pikka vaidlemist liiklus- ja kaskokindlustustega ning politseiga lubas Alvar Pähkel PPA patrulli- ja järelevalvetalitusest eelmise aasta aprillis Tartus Palmile, et politsei püüab välja mõelda, kuidas saaks hüvitada Palmile vahe, mis tal jäi kaskokindlustuselt saamata, ligi 14 000 eurot (summa kindlustuse makstu ja alghinnast maha lahutatud omavastutuse osa vahel). Pähkel selgitas, et Palm peaks esitama taotluse summaga, mis tal saamata jäi ja märkima ära ka selle, et auto sai ta tagasi kuuliaukudega. Mais esitaski Palm politseile avalduse.

Tühi lubadus

Läks pool aastat ning politsei juristid leidsid, et PPA siiski ei pea Palmile midagi hüvitama. Talle selgitati, et tema BMW sai kahjustusi nii liiklusõnnetusest kui ka politsei kinnipidamisel kasutatud tulirelva kuulitabamustest.

Politsei otsuse järgi saatis ERGO politseile kahju hüvitamise otsuse, leides, et kogu kahju tekitati sõidukile varguse käigus, tegemata vahet liiklusõnnetusega ja varaste kinnipidamisel kuulivigastustest tekitatud kahjul. Seega ei leidnud politsei silmis kinnitust väide, et kindlustusandja pole hüvitanud kuulivigastustest tekitatud kahju.

Politsei langetatud keeldumisotsuse lõpus aga seisis, et Palmil on õigus pöörduda 30 päeva jooksul halduskohtusse ja otsuse edasi kaevata.

Seda Palm ka tegi ja esitas avalduse Tartu halduskohtusse, nõudes PPA otsuse tühistamist ja kahju hüvitamist 15 000 euro ulatuses. Kohus leidis, et Palmi kahju hüvitamise lahendamise ei kuulu halduskohtu pädevusse. Kohus heitis politseile ette, et see Palmile edasikaebamise kohta eksitavat infot

andis, tegelikult tulnuks tal pöörduda prokuratuuri, kes kriminaalmenetluse toimingu tekitatud kahju lahendab.

“Kohus on seisukohal, et PPA oleks pidanud kohe teavitama kaebajat, et kahju hüvitamise taotlus tuleb esitada prokuratuurile,” seisis kohtumääruses.

Tänavu märtsis, mil vargusest ja kuulirahest oli möödas üle aasta, esitas Palm kaebuse prokuratuuri. Paraku laekus sealtki mais vanemprokurör Külli Saksilt Palmi jaoks muserdav vastus, mis selgitas, et Palmi kaebus hilines, takerdudes juriidiliste nüansside taha.

Nimelt olid vahepeal juba varaste üle kohut peetud ning pärast jaanuaris jõustunud maakohtu otsust pole prokuratuuril enam õigust selles kriminaalasjas taotlusi lahendada. Lühidalt öeldes – Palmi avaldus lüka-ti jälle tagasi. Prokurör märkis, et Palm võib sellega pöörduda siiski ringkonnakohtusse.

Tagasi kohtus

Taas läks Palm kohtusse ja esitas avalduse kahju hüvitamiseks Tartu ringkonnakohtule. Juuni lõpus jõudis ringkonnakohtu aga seisukohale, et Palmil puudub õigus nõuda kahju hüvitamist. Kohus toob otsuses esile, et Palmi kuulati kannatajana üle kolm korda ja ühelgi korral ei avaldanud ta soovi esitada kahjude hüvitamiseks tsiviilhagi.

Kuna enne leedukate kriminaalasja kohtuelse menetluse lõppu maksis ERGO Palmile välja 44 000 eurot hüvitist, luges kohus kõik Palmile tekitatud kahjud sellega hüvitatuks, sest ERGO ei teinud vahet avari ja varaste kinnipidamisel politsei tulistatud kuulide tekitatud kahjul.

“Sisuliselt on Palmeks OÜ-le hüvitatud varguse käigus sõidukile tekitatud kahju kaskokindlustusega ERGO Insurance’i poolt. Taotledes uuesti sama kahju hüvitamist, oleks tegemist alusetu rikastumisega, kui isikule on kahju hüvitatud juba kindlustus. Jättes sõiduki endale, kandis Palmeks OÜ kindlustusvõtjana riski, et ei ole võimeline müüma sõidukit hinna eest, mis kataks kogu sõiduki ostukulud või selle jääkväärtuse. Oluline oli auto võimalik taastamine seisukorda, mis oli enne sõiduki vargust, mitte kogu sõiduki väärtuse hüvitamine,” seisab ringkonnakohtu otsuses.

SOOME

Tabati eestlase osalusega narkojõuk

Soome Ida-Uusimaa politsei paljastas narkojõugu, mille liikmed müüsid Eestist toodud metamfetamiini Vantaal ja Helsingis. Metamfetamiini Soome vahendamise eest vastutas politsei teatel keskealine Eestist pärit mees.

Uurimise all on 30 inimest, kellest seitse on kinni peetud. Kinnipeetavate seas on ka nimetatud eestlane, kes tõi Soome kuni 3,5 kilo metamfetamiini, kirjutas Helsingin Sanomat. Metamfetamiini müüdi eelmise aasta novembrist tänavu maini, narkootikumide vahendamise tegeles põhiliselt kolm 1990. aastatel sündinud Soome meest, märgib väljaanne.

Kahtlustuste järgi oli põhiline edasimüüja Vantaal elav keskealine soomlane, kelle puhul politsei kahtlustab, et ta müüs Helsingi ja Vantaa piirkonnas edasi 1,5 kilo metamfetamiini. Uurimise käigus konfiskeeriti 2,8 kilo ainet.

Majanduslikku kasu saadi aine müügist arvatavalt 80 000 kuni 122 000 eurot. Politsei konfiskeeris lisaks narkoainele ka tulirelva, üle 10 000 euro sularaha ja ühe kalli auto.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Palgatõus pole õpetajatööd atraktiivsemaks teinud

Hoolimata õpetajate palgatõusust pole õpetajaamet atraktiivne ning õpetajakoolitusega seotud näitajad, nagu noorte õpetajate osakaal, sooline jaotus või õpetajakoolituse astumine, pole paranenud, selgub haridus- ja teadusministeeriumi aastaanalüüsist. TNS Emori uuringust ilmnes, et gümnasistid tahaks õpetajana töötada 16 protsenti, õpetajatest valiks ka praegu oma elukutses uuesti õpetajaamet veidi üle poole ehk 55 protsenti. Õpetajaameti madalale atraktiivsuse osutavad ka ülikoolide sisseastumiskonkursside andmed. Sisseastumise infosüsteemi läinud aasta andmete põhjal oli õpetajakoolituse õppekavade konkurss keskmisest konkursist väiksem. Kui võrreldakse keskmise konkurss ühega, siis õpetajakoolituse õppekavadel kokku oli konkurss 0,9. Keskmisest kõrgem ehk keskmisega võrrelduna 1,3 oli koolieelsete lasteasutuste õpetajakoolituse õppekavade konkurss, üldhariduse ja kutsehariduse õpetajakoolituse õppekavadel oli see aga 0,7.

Toshiba tegi Mitsubishi rahaks

Kiratsev Jaapani kiibitootja Toshiba müüs meedia andmetel maha enam kui 50 miljoni dollari eest aktsiaid Mitsubishi UFJ Financial Groupis. Reutersi andmetel müüs Toshiba ligi 10 miljonit aktsiat, kokku 58,5 miljoni dollari eest. Kontsern pakub praegu müügiks ka 18 miljardi eest oma kiibiäri – et tulla välja hiiglaslikust, üheksa miljardi dollari suurusest miinusest, mille tõi talle USA tuumaenergiaäri. Mõni aeg tagasi avaldas Toshiba viivitusega möödunud aasta majandustulemused, millest selgus, et perioodi koondkahju jäi 8,7 miljardi dollari juurde. Toshiba aktsia tõusis teate peale Jaapani börsil 4,3 protsenti 315 jeenile. Alates aasta algusest on aktsia kosunud 11 protsenti.

peugeot.ee/5008

UUS 7-KOHALINE PEUGEOT 5008

AVASTA LINNAMAASTURI UUED DIMENSIOONID

5 AASTAT PIKENDATUD GARANTII Keskmise kütusekulu alates 4,1 l/100 km / CO₂ heitkogus alates 106 g/km

UUS PEUGEOT 5008

MOTION & EMOTION **TULE PROOVISÕIDULE!** PEUGEOT

Tallinna 97, Viljandi
Tel 433 0987, e-post automyyk@rael.ee
www.rael.ee

 Rael Autokeskus

TÖÖVÕTTED

Projektikirjutaja aitab rahastuseni spioonitöö

“Ega seda raha niisama jagata,” ütleb enam kui 10 aastat projektidega tegelenud ärinõustaja Kaire Valge ning paneb ettevõtjatele südamele, et nood peaksid julgema abi küsida ja ka ise projektikirjutamises osalema.

PILLE IVASK
kaasautor

» **Ka kõige analüütilisem inimene kaotab perspektiivi, kui asja keskmes on ta ise.**

projektikonsultant Meeli Vaikjärv julgustab abi küsima

Valge märgib, et projekti kirjutamist käsitletakse sageli kui midagi väga rasket ning seetõttu antakse see ülesanne sageli ka professionaalidele. Ta tõdeb siiski, et esialgu võibki projekti kirjutamine tunduda ja olagi ajamahukas, kuna dokumente, mida läbi töötada, on väga palju. “Kõik sõltub projektist ja sellest, missuguseid dokumente on vaja esitada,” lausus Valge ja lisas, et kui projekti juurde tuleb lisada ka näiteks tasuvus- või konkurentsianalüüs, võibki asi liiga keeruline tunduda.

Kas teha ise või osta sisse?

Enne projekti kirjutamist tuleks ettevõtjal selgeks mõelda, kas kirjutada projekt ise valmis või osta teenus sisse.

MTÜ Clarus projektijuhtimise koolitaja ja konsultant Doris Põld selgitas, et tema hinnangul on kõige olulisem panna paika mõiste, mida mõeldakse projekti kirjutamise all.

“Kas me räägime rahastaja tingimustest lähtuvalt oma idee kirjeldamisest või räägime projekti planeerimisest organisatsioonis,” selgitab ta ja täpsustab, et kui jutt on projekti planeerimisest organisatsioonis ja selle kirjapanemisest, siis põhiküsimused samm-sammult läbi käia pole keeruline ja sellega saaks ettevõtja ka ise hakkama.

Põld jätkas, et oluline on suuta kirjeldada murekohta ehk vajadust ning ideed, millega seda lahendada soovitakse. “Sellele järgneb juba konkreetne eesmärgistamine ja tegevuste ning eelarve planeerimine, mis ei erine väga ettevõtte üldjuhtimisest. Aga kui me kirjeldame oma projekti vastavalt rahastaja tingimustele, siis tuleb realistlikult hinnata, mis on kallim: kas ettevõtja aeg, mis kirjutamisele kulub, või eksperdi palkamine, kes teeb seda ettevõtja eest,” soovitas ta.

Projektieksperti projektikonsultant ja

koolitaja Meeli Vaikjärv tõi esile, et variant on lisaks isetegemisele kaasata ka professionaalne projektikirjutaja. “Ka kõige analüütilisem inimene kaotab perspektiivi, kui asja keskmes on ta ise. Projektikirjutaja aitab esitada kriitilisi küsimusi ja hoida fookust,” kommenteeris Vaikjärv.

Valge märkis, et projekti tellimine on siiski mitmes mõttes libe tee: ettevõtja, kes liigselt distantseerib end projekti kirjutamisest, ei pruugi hiljem projekti või äriplaani esitlemisel oma kirjutatut piisavalt hästi kaitsta, leiab ta.

Suhtle ja küsi!

Kui abi kaasamine ei tundu mingil põhjusel hea mõte või ei soovi raha välja käia, on variant ise projekt valmis kirjutada. Umbes saja projekti kirjutamises osalenud Valge rõhutab esimese soovitusena ettevõtjatele, et tuleks julgelt suhelda. See tähendab, et kui sul on idee ning sa pole kindel, kas mõnelt rahastajalt, näiteks EASilt, töötukasalt või Keskkonna Investeeringute Keskuselt, võiks abi saada, peaks julgema suhelda.

Alustuseks võiks läbi lugeda ning analüüsida, kuidas aitab sinu idee kaasa rahastaja eesmärkide saavutamisele. Valge soovitas, et kui ettevõtja ise selles kindel pole, võiks helistada rahastajale ning küsida. Nii on loodud isiklik kontakt ning samas saab olla kindel, et ei tee tühja tööd.

Investeeringute kaasamisel on ettevõtja sageli kahevahel, kas panustada sellele, et numbriliselt on kõik põhjendatud, või hoopis sellele, et idee oleks sõnaliselt veenev. Projektikirjutamisega on tegelikult samamoodi, nendivad eksperdid.

Valge tõdes, et arvud ning veenev sõnastus peaksid olema tasakaalus, samas oleneb mõningal määral ka rahastajast, kummale rohkem rõhku panna.

Põld märkis, et kui rahataotluse koostaja lähtub rahastaja etteantud vormist ja nõuetest, siis on sõnal väga suur jõud. “Tihti on ettevõtte juht oma valdkonna väga hea spetsialist ja see võib tähendada, et ta kipub kasutama liiga spetsiifilist keelt, mis pole võrre arusaadav,” soovitas ta.

PANE TÄHELE
Projektikirjutamise 10 sammu

- 1. Mine** rahastaja koduleheküljele ning loe seal sed nõuded hoolikalt läbi.
- 2. Kodulehel** on alati viide ka projekti määruksel, loe seegi hoolikalt ning mõttega läbi.
- 3. Alati** on kasulik rahastajale helistada ning küsida igaks juhuks veel kord üle, kas sinu idee sobitub nende visiooniga ning kas sul on üldse lootus rahastust saada.
- 4. Veendu**, kas rahastajal on hindamiskriteeriumid, ning kui on, tutvü nendega põhjalikult. Tark oleks need enda jaoks välja printida ning hiljem, kui kogu dokumentatsioon ning projekt valmis, vaadata oma kirjutatud hindamiskriteeriumite nurga alt veel kord üle.
- 5. Kogu** kokku sisendmaterjal, mis projekti esitamiseks tarvis – hinnapakumised, koostöölepingud jmt.
- 6. Kui** eeltöö tehtud, algab projekti kirjutamine. Kasulik on leida inspiratsiooni internetist, ent arvesta sellega, et kõigi näidete puhul, mida leiad, tuleks olla väga kriitiline. Rahastajate nõudmised ja ootused on sageli erinevad ning seetõttu on näite ko-
- peerimine ning enda vajadustele sobivaks kohandamine üsna libe tee. Kui kirjutamisel on midagi ebaselge, julge kontakteeruda rahastajaga ning abi paluda.
- 7. Ära** unusta, et paljudel juhtudel peab projekti esitajal raha esialgu endal olemas olema. Rahastaja annab toetust hilisemate kuludokumentide põhjal ning juhul, kui kõik vastab nõuetele.
- 8. Mõne** projekti puhul nõuab rahastaja ka projekti eelnõustamist. Tegu on protsessiga, kus projekti esitajalt küsitakse rida küsimusi ning palutakse idee vettpidavust tõestada. Ära kardada eelnõustamist, vaid pane see enda kasuks tööle – mida rohkem küsimusi, seda parem, sest sa saad oma ideed tutvustada ning mõistad paremini, mida sa oma projektiga peale hakkad.
- 9. Kirjuta** projekti algusesse veenev kokkuvõte. See peaks olema lühike, konkreetne ning katma projekti peamisi ideid. Ära võta kokkuvõtte kirjutamist kergetähtselt.
- 10. Enne** projekti esitamist kontrolli ise ja/või lase teistel kontrollida üle õigekirri. Kirjavigu täis projekt ei jäta komisjonile head muljet.

ALLIKAS: KAIRE VALGE

MIS ON MIS
Projektikirjutamise tüüpvead

- 1. Probleeme** on kirjutamise ettevalmistusega ehk ei võeta kõigi asjakohaste dokumentide ning nõudmistega tutvumisaega.
- 2. Kiputakse** kasutama kõlavaid sõnu, nagu “unikaalne”, “innovatiivne”, ent need ei ava sageli sisu, kuna jäetakse rakendamata tavapärase väite-tõestuse skeem. Kui sa väidad, et su toode on unikaalne, siis oska seda ka põhjendada.
- 3. Iga** asi vajab põhjendamist. Miks on sinu ideed vaja? Milleks see hea on? Mida see laiemas plaanis muudab? Kuidas sa oma eesmärgi saavutad? Oskas sellistele küsimustele vastata, küsides neid kõigepealt iseendalt!
- 4. Pika** plaani puudumine: projekti kirjutajal peaks olema visioon ning eesmärk ka pikemaajaks perioodiks. Mida sooviksid teha aasta pärast? Aga kolme, viie aasta pärast? Planeeritus näitab ettevõtja fokuseeritust ja eneseteadlikkust.
- 5. Projekti** kirjutades arvesta, et ettevõtte tulemuste kasv ei pruugi olla nii kiire, kui arvad. Ole projekti kirjutamisel objektiivne ja ära jää kinni unistuste stsenaariumides!
- 6. Ideede** tõestuseks väldi kallutatud turu-uuringute kasutamist. Ära alahinda konkurentsi ning positioneeri end turul võimalikult objektiivselt.
- 7. Ära** kirjuta projekti selles, et rahastajale meele järele olla. Mõtle, et hästi kirjutatud projekt aitab sul oma tegevust hästi planeerida ning koordineerida.
- 8. Väldi** liiga keerulist kõnepruuki ning sõnavara: su jutust peab aru saama ka inimene, kes ei tunne sinu valdkonda nii hästi või peaaegu üldse.

ALLIKAD: KAIRE VALGE, DORIS PÕLD JA MEELI VAIKJÄRV

PERSONAALIA

Rehest ei saanud üllatuslikult Bigbanki uut juhti

Kuigi Eesti Ekspress enne jaanipäeva kirjutas, et Bigbanki uueks juhiks saab varasem Danske Banki Eesti filiaali juht Aivar Rehe, teatas Bigbank nüüd, et juhatuse esimehena asub tööle Sven Raba.

Bigbank ASI juhatuse esimees Kaido Saar otsustas suve hakul, et paneb pärast 15 aastat pangas oma ameti maha. Tema järeltulijaks saab septembris senine Bigbanki juhatuse liige Sven Raba, teatas pank eile.

Enne jaanipäeva kirjutas aga Eesti Ekspress, et suure tõenäosusega võtab Saare koha pangas üle Rehe, kes juba töötaski seal nõunikuna ja ootas finantsinspektsioonilt tegevjuhi ametisse asumise luba.

Küsimuse peale, miks temast ikkagi pangajuhti ei saanud, vastas eile Postimehega vestelnud Rehe, et ei oska seda kommenteerida. “Mina ei ole seda öelnud, et asun Bigbanki juhtima,” ütles ta.

▲ **Aivar Rehe** FOTO: ANDRAS KRALLA

Sama juttu rääkis väljaandele Bigbanki nõukogu esimees üks omanik Parvel Pruunsild. “Meil ei ole sellist plaani olnud, et võtame ühe mehe ja paneme tema pangajuhtiks. Tulevikus võib juhtuda igasuguseid asju, 100protsendilist plaani ei ole.”

Tõenäoliselt sai Rehele saatuslikuks kevadel avalikkuses lahvatanud ulatuslik rahapesuskandaal, kirjutab Postimees. Nimelt olevat läbi Eesti pankade, mille hulka kuulus ka Dans-

ke Bank, pestud ligikaudu 1,6 miljardit eurot musta raha. Panga toonane juht Rehe lahkus pangast eeskätt tehingute pärast, mida tehti Eesti filiaalis aastatel 2011–2014 ja millel on rahapesukahtlus, lisas Postimees. Rehe ise väidab aga, et lahkus omal soovil ja peamiselt seetõttu, et pank muutis oma strateegiat ja tõmbas kokku eraklientide teenindamise. Selle aasta kevadeni juhtis Rehe raskustes piimakontserni

Tere, kuhu ta saadeti võlausaldajatest pankade ülesandel. Bigbank on Eesti kapitalil põhinev tarbimislaenuudele ja tähtajalistele hoiustele keskendunud pank, millel on filiaalid Soomes, Rootsis, Lätis, Leedus ja Hispaanias. Laenuportfell kasvab selle aasta kuue kuuga 39 miljoni euro võrra, 402 miljoni eurole. Varade maht oli 30. juuni seisuga 424 miljonit eurot, kasvades poole aastaga 8%. **ÄRIPÄEV.EE**

VISIIT

Ajalugu ei peaks meid kammitsema

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Ajaloo mäletamine on keeruline ja emotsionaalne, kuid ajalugu ei peaks meid kammitsema – nendest kammitsetest vabanemine loob eeldused uue rahumeelse ajaloo kirjutamiseks, ütles Saksamaa president Frank-Walter Steinmeier Tallinas peetud ettekandes.

Saksamaa president pidas oma kõne 23. augustil, päeval, mil Natsi-Saksamaa ja Stalini Venemaa sõlmisid sobingu Kesk- ja Ida-Euroopa jagamiseks, lükates käima veriste sündmuste jada. Steinmeieri sõnul on see suur asi, et tänasel päeval on sakslased Eestis oodatud ja vastu võetud kui sõbrad.

“Näitate sellega, et muutlik ajalugu ei pea meid kammitsema,” ütles Steinmeier.

Selle 23. augusti üks õppetunde on, et rahu riikide ja rahvaste vahel ei ole iseenesest mõistetav. Tavaliselt jõutakse selleni läbi suurte kannatuste. Samas toimus just sellel samal 23. augustil ka Balti kett, mis oli esimesi samme Balti riikide iseseisvuse taastamiseks. See annab lootust, et ka viha riikide vahel ei pea igavesti kestma, rääkis Steinmeier.

Vastukaaluks Hitleri ja Sta-

lini sobingust vallandunud tsivilisatsioonilisele katastroofile, sõjale ja natsionalismipuhangule sündis Euroopa Liit. Selline rahumeelne koostöö sai võimalikuks tänu sellele, et ränkade ajalookogemustest hoolimata olid riigid valmis ühiselt edasi minema, et koos paremat ja rahumeelset tulevikku luua. Ja seda sõprust ja koostööd tuleb hoida, rõhutas president.

See pole tugevama õigus

Rahus elavas Euroopas valitseb õiguse jõud ja mitte tugevama õigus, toonitas ta. Presidendi sõnul on liidus 23. augusti verisest loogikast üle saadud, kus osa riike olid otsekui malenupud, mida teised oma suva järgi liigutasid. “Jah, Euroopas on jätkuvalt väikesed riigid ja suured riigid, kuid Euroopa Liidus on meil kõik riigid ühesuguste õiguste ja volitustega,” ütles Steinmeier.

Õigustest rääkides rõhutas Steinmeier, et neid õigusi peab tunnetama iga Euroopa kodanik, need õigused ei kehti vaid riikide tasandil. Õigemini iga mitmerahvuseline Euroopa kodanik, et rahvusgruppide emamaad ei tikuks oma kodanike kaitse sildi all Euroopa asjadesse sekkuma. “See oleks Pandora

laeka avamine ja parem on seda kaant mitte kergitada,” ütles Steinmeier.

Samas tuli presidendil tunnistada, et head integratsiooni valemit ei ole ühelgi Euroopa Liidu riigil. Ei Eestil venekeelse kogukonna ega Saksamaal oma rahvusgruppide loimimisel.

Saksamaa presidendi sõnul on Euroopa Liidu riigid ühiselt vastu sellele, kui mõni riik rahu ohustab või jõuga riigipiire muutes rahvusvahelist õigust rikub. “Me ei tunnista Krimmi annekteerimist,” ütles Steinmeier. Ta rõhutas korduvalt, et Euroopa ei või tagasi langeda vanasse vastasseisude ja pingete eskaleerumise spiraali.

Ise ajaloolasena ütles Steinmeier, et tal ei ole tänase päeva suhtes mingeid illusioone. Ilmselgelt pinged kasvavad ja Eesti asetseb nende pingete murdejoonel. Venemaa on ennast isoleerimas, tuginedes just nimelt vastandumisele. Ka Euroopas on näha, kuidas poliitilised ajalugu relvana kasutavad.

Oluline on ajaloolistele mälestustele ilustamata osta vaadata ja ajaloost rääkida – see aitab üksteist paremini mõista. Kuid ajalugu ei pea suunama kellegi vastu, seda ei või kasutada relvana, rõhutas Saksamaa president.

TÖÖSTUS

Tehas sai nurgakivi

Eile pandi Pärnus Metsä Woodi kasevineeritehasele nurgakivi.

Tervitussõnad ütlesid riigihalduse minister Jaak Aab ning Metsä Groupi president ja tegevjuht Kari Jordan. Jordani sõnul rajati tehas Pärnusse selleks, et täita maailmas üha kasvavat nõudlust vineeri järele. “Eestis on soodne ärikliima ja riik pakub häid logistilisi ühendusi meie peamiste turudega,” lisas Jordan.

Pärnu tehase aastane vineeri tootmisvõimsus on 50 000 m³ ja investeeringu kogumaht on ligi 55 miljonit eurot. Kasepoon toodetakse Soomes Äänekoskis ning seejärel valmistatakse sellest Pärnu tehases kasevineer. Uus tehas loob Pärnumaal 200 uut töökohta. Tehas alustab tootmist tuleva aasta lõpus ja on osa Metsä Woodi 100 miljoni euro suurusest investimisprogrammist.

ÄRIAPÄEV.EE

LÜHIDALT

Viimsi Keskuse poolaasta käive ligi 13 miljonit

Viimsi Keskuse poolaasta brutokäive kasvab möödunud aasta sama ajaga võrreldes 11 protsenti ehk ligi 13 miljonit euroni. Tallinna Kaubamaja Kinnisvara ASI juhi Peeter Küti sõnul külastati keskust aasta esimeses pooles ligi 870 000 korda ja seal sooritati üle 910 000 ostu. Külastuste ja ostude arv kasvas vastavalt kuus ja seitse protsenti võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Kaubamaja gruppi kuuluv Viimsi Keskus avati 2015. aasta augustis ning selles tegutseb ligi 14 000 m² pinnal 40 kauplust ja asutust. Esimese tegevusaasta jooksul külastati keskust üle 1,7 miljoni korra ning tehti üle 1,7 miljoni ostu. Keskuse esimese aasta brutokäive oli ligi 24 miljonit eurot.

Soomes üha vähem töötuid

Soomes jätkub töötuse langus – juulis langes töötus 7,5 protsendile. Aasta varem oli see näitaja 7,8 protsenti, vahendas Soome statistikaamet.

Juulis oli töötuid 207 000 ehk 6000 võrra vähem kui aasta tagasi samal ajal. Samal ajal oli töötavaid inimesi juulis 31 000 võrra rohkem kui aasta eest. Tööturult eemal oli juulis 18 000 võrra vähem kui aasta tagasi. Töötute 15–24aastaste osakaal tööealistest oli 11,7 protsenti ehk 2,6 protsendipunkti vähem kui aasta tagasi.

“Kuidas lõpetada töösse uppumine”

20. septembril 2017
Kaval Antsu talus
(Toompuiestee 23, Tallinn)

Tule ja võida tagasi kontroll oma aja ja mõtete üle ning õpi taas oma tööst rõõmu tundma!

Millest räägime:

- Positiivne mõtlemine kui organisatsioonikultuuri osa – kuidas luua õnnelikuks tegev töökultuur? Tööõnne ekspert **Tiina Saar-Veelmaa**
- Läbipõlemiskunstist lavastaja pilgu läbi – nõuanded, kuidas seda kunsti mitte osata. Lavastaja ja näitleja **Loore Martma**
- Kuidas hea ajajuhtimise abil stressi maandada? Ajajuhtimise koolitaja **Kristjan Otsmann**

- Mida teeb tööstress ja ületöötamine juhi ja tema alluvate tervisele? Perearst ja perearstikeskuse Sinu Arst juhataja **Anneli Talvik**
- Kuidas teadlikult oma mõtteid korrastada ja keskenduda sellele, mida parajasti teed? Mõtlemise treener **Tauri Tallermäe**

SOODUSHIND
199 € + km
KEHTIB AINULT
HOMSENI!

Registreeri kohe!
www.konverentsid.ee

JUHTIMIS-
LABOR

Lisainfo ja küsimused:
jana.jukina@konverentsid.ee
või 5593 8971

Jana Jukina
Juhtimislabori programmijuht ja
Pärnu Konverentside juht

KOMMENTAAR**Noored on paremad juhid**

“Pigem on see inimeste kuulamine ja nende pühendumuse eest hoolitsemine üks tilu-lilu. Kui on vaja ikka tulemust teha, siis ei saa siin liiga suur sõber olla.” Umbes midagi sellist rääkis mulle mõni aasta tagasi üks tippjuht.

See tippjuht pole oma seisukohaga ükski. Üsna levinud on arvamus, et juhtimise ja liidriks olemise-kasvamise pehme pool on küll tore ja vajalik, ent ainult seni, kuni pole vaja tulemust teha. Ja vastupidi.

Ometi pole mingi saladus, et parimat tulemust teevad need juhid, kes on nii tulemustele keskendunud, ent tegelevad samal ajal ka inimeste motivatsiooni ja pühendumusega. Kas on võimalik juhil olla tulemustele keskendunud juht ja ehitada samal ajal pühendunud ja tööd nautivat meeskonda? Faktidele ja uuringule tuginev vastus on jah. Ent seda suudavad vaid vähesed.

Jack Zenger ja Joseph Folkman on aastakümnete pikkuse kogemustega juhtimiskonsultandid, kes korraldasid 60 000 juhi uuringu. Nad järeldasid, et on olemas juhte, kes teevad tulemust ja ehitavad samal ajal pühendunud meeskonda. Ent neid pole palju, vaid 13% juhtidest suutis püsida tippjuhtide seas mõlemas kategoorias.

40aastase valik

Põnevaim leid oli, et tulemustele keskendunud ja samal ajal motivatsiooni ja pühendumusega tegelevad juhid olid tõenäoliselt noored kui kogunud ja vanad tegijad. Täpsemalt: alla 30aastaste juhtide seas oli selliseid eeskujulikke juhte kolm korda enam (ehk umbes kolmandik kõikidest noortest juhtidest) kui üle 40aastaste juhtide seas (umbes 10% kõikidest üle 40aastastest juhtidest).

Tundub, et umbes 40. eluaastaks kipuvad juhid tegema mingis mõttes valiku, kas minna ühes või teises suunas – kas olla “köva” tulemustele keskenduja või siis “pehme” inimeste inimene.

Teine põnev leid oli tõdemus, et juhte, kes valdavad mõlemat, nii “köva” kui ka “pehmet” poolt, leidub pigem esmatasandi juhtide seas kui tippjuhtide seas. Eelkõige kahanesid positsiooni muutudes “pehme” poole oskused ja võimekus. Mida ülespoole, seda rohkem keskenduti pigem tulemustele. Üks võimalik põhjus, mida uuringu tegijad välja pakkusid, oli seotud võimuga. Mida enam juhid tunnetasid võimu, seda enam neile tundus, et nad ei pea tulemuste tegemiseks toetuma inimestele. Mis muudugi ei ole sugugi mõistlik ega tulemuslik arusaam.

ALLIKAS: RAIMO ÜLAVERE BLOGI

RAIMO ÜLAVERE

koollitaja, juhtimiskonsultant

“Tulemustele keskendunud ja samal ajal motivatsiooni ja pühendumusega tegelevad juhid olid tõenäoliselt noored.

KOLUMN**Jura pressib jõuliselt peale**

Sõnavabaduse sildi all pääsevad üle avaldamiskünnise tekstid, mille vastutustundlik toimetaja autorile tagasi saadaks ja ütleks: seda juttu ei kannata ära trükkida.

Järjest sagedamini toimetaja seda ei ütle, suures plaanis kahel põhjusel. Esimene on see, et veebi ja lehte on tarvis täita. Nii pääsevad üle avaldamiskünnise keskpärased tekstid, sageli ka PR-büroodes toodetud armetud jurakesed, millest räme promo paremal juhul välja roogitakse – aga ka lihtsalt saamatult koostatud tekstid. Sellised jutud avalikus debatis tegelikult ei osale, sest nad ei huvita kedagi, aga lehe- ja veebiruumi nad täidavad. Tapeet, ühesõnaga. Sedasorti jura olen ka mina avaldanud. Uhke ma selle üle ei ole.

Teine ajend avaldamistooses teksti siiski ära publissida on vajadus klikid kätte saada. Selle, mis müüb ja mis ei müü, näeb oma väljaandega lugejat hästi tundev toimetaja kohe ära. Ta mõistab, et tekst pole teab kui tugev, aga see kõnetab sihtgruppi, tekitab diskussiooni – ja toidab loetavusnumbreid. Ja eetrisse ta läheb. Sedasorti tekste olen avaldanud hulgi. Seda ma ei häbene, sest ühe arvamusjutuga kogu töde niikuinii ära ei öelda ei saa – mis ühes loos puudu jäi, öeldakse ära järgmises, ja lõpuks saab lugeja kujundada oma arusaama. Toimetaja saab teda aidata, tellides lugusid autoritelt, kes asja tunnevad ning sellest või teisest vaatenurgast avavad. Pealegi, vahel on lihtsustamine isegi tarvilik, et keerulisest asjast arusaadavalt kõnelda. Lehejutt filosoofilise teose või entsüklopeediaga ei võistlegi. See, kas kirjutaja mõnda teksti peale äsja kirja pandud iseene vaimusunnitise on lugenud, paisatab välja niikuinii.

VILJA KIISLER
arvamusetoimetaja

“Üks ajend on lihtsalt klikid välja peksta, hoolimata sellest, kas argumentatsioon kriitikat kannatab.

Kolmas ajend on klikid lihtsalt välja peksta, hoolimata sellest, kas argumentatsioon mingit kriitikat kannatab – ja hoolimata sellest, kas lugu opereerib faktidega või valede väidete (ei ole olemas õigeid ja valesid fakte: fakt on tõsiasi, ja tõsiasi ei saa olla õige või vale). Sellised tekstid esitavad uskumusi ja kuuldusi tõsiasjade pähe ning argumenteerivad viisil, mis toidab ja kinnitab lugeja eelarvamusi.

Sellised tekstid soodustavad ja süvendavad harimatust, reostavad arvamusruumi ja tekitavad pseudodebatte, millega muudugi mõista on jällegi käepärane veebi ja lehte täita. Nõnda, nagu valetanud inimene püüab end veenda selles, et vale ei olnudki vale, ja jääb seda lõpuks ise uskuma, nihutavad sedasorti arvamuslood tasapisi aga järjekindlalt faktideks peetavate maailma uskumusi ja eelarvamusi, mille üle mõistlikult vaielda ei saagi. See on nn alternatiivsete faktide maailm.

Nüristav ajupes

Arvamusruumi üleujutamine igasugusest põhjendamisest loobunud tekstidega nüristab vastupanuvõimet ajupesule ja laseb kriitilise argumentatsiooni võimelisusel paista hapra anomaaliana, peaaegu et haigusliku kõrvalekaldega. Kui sa ei suuda ühe minutiga asja olemust lihtsalt ära seletada, siis ära lavale roni ja lehes kirjuta. Ja nii keeldubki suur hulk mõtlemisvõimelisi inimesi avalikes debattides kaasa löömast, sest nad lihtsalt ei jõua või ei taha lolluse ja harimatusega võidelda. Neil oleks, mida öelda, ja nad võiksid seda teha säravalt, veenvalt ja argumenteeritult. Aga nad ei tee seda, sest hulk teemasid on eri väljaannetes jaburate tekstide suure mahuga ära lõrtsitud.

Laiemalt on küsimus muudugi ka maailmavaates ja selles, mida eri väljaannete toimetajad peavad õigeks ja heaks. Kui toimetaja ise usub, et kõik immigrandid on (vähemasti potentsiaalsed) terroristid, siis avaldab ta tekste, mis tema veendumusele vastavad. Teda ei huvita, et islam, islamism ja ISIS on eri asjad ja päriselt kannatab neid ühte panna vaid selle tunnuse alusel, et kõik need kolm sõna algavad i-tähega. Edasiste järelduste võimelisus eeldaks tutvumist ka tekstidega, mis toimetaja(te) (eel) arvamus ei kinnita.

Valmidus seda teha on aga pigem väike, ja nii osutub järjest lihtsamaks komplekteerida toimetusi ühesuguste (eel) arvamusetega toimetajatest. Nii võib mõni laia sihtgruppi teenindav üleriigiline väljaanne vaikselt, seda sõnusti ja (juht) kirjatsi väljendamatat muutuda võoravaenulikkuse kantsiks, ladudes järjekindlalt uusi kive paremrahvuslikku ksenofoobsesse müüri, mida enam ükski liberaalsete alusveenete argumentatsioon ei murra, olgu ta kui tahes särav või ütnsirohke. Robustne, lihtsustav ja toores on alati elujõulisem kui mistahes maailmavaadet jagav intellektuaalsus.

Kätte jõudnud nn tõejärgsel ajastul on ajakirjandusväljaande vastutus tunduvalt suurem, kui ta oli varem, kuigi välja paista võib kergesti vastupidi. Kui ajakirjandusel ajakirjandusena veel üldse mingit lootust on, siis põhineb see toimetajate vastutustundel, millesse kuulub kahtlemata ka julgus öelda: ei, seda ma ei avalda.

Sõnavabadus ei tähenda igasuguse jura eetrisse laskmist. Jura jõuab avalikkuse ette nii või teisiti, aga ta ei pea saama tribüüni ennat ajakirjanduslikeks pidavais väljaandeis.

KOMMENTAAR**Mis loom see sisuturundus on?**

Sisuturunduse definitsioon ütleb: “Sisuturundus on turundusstrateegia, mis keskendub huvitava, kasuliku ja järjepideva sisu loomisele ja levitamisele, eesmärgiga võita ja hoida konkreetse sihtgrupi tähelepanu, kasvatades seeläbi müüki.”

Kommertsajakirjandus toetub suuresti reklaamirahale, nii et reklaami müümine on neile äriiselt oluline. Klassikalise reklaami kõrval võib tellida ka ettevõttest või tootest jutustava reklaamartikli.

Ent sõnal “reklaamartikkel” on negatiivne maik, sest kinni makstud kiidusõnad ei mõju lugejale usaldusväärset.

Kommertsajakirjandus nägi oma võimalust, kui käibele tuli mõiste “sisuturundus”. Reaalsuses asendas see reklaamartikli mõiste, kuid sisu – makstud reklaam – on paljudel juhtudel jäänud samaks. Reklaamartikli ja sisuturunduse vahele ei saa võrdusmärki

KAAREL TALVOJA

tekstibüroo Eiffel juht

“Klient ei taha tunda, et talle soovitakse müüa ainult selleks, et tema pealt raha teenida.

tõmmata. Ometi tehakse seda liigagi sageli.

Kuigi sisuturunduse mõiste on tellijale sageli hägune, on selle mõju mitu korda suurem kui tavalisel reklaamartiklil.

Kuidas olla nähtav

Sisuturundus muudab kodulehe otsimootoritele nähtavaks. Meetoditest, kuidas Google'i otsingutulemuste pingereas konkurentidest ette jõuda, on saanud terve teadus. Sisuturundusel on selles teaduses oma kindel koht. Teadupä-

rast eelistab Google otsingutulemuste kuvamisel autoriteetseid veebisaitte. Nähtaval olek on äärmiselt oluline, sest internetis teeb enne ostu eeltööd koguni 81% inimestest.

Sisuturundus suurendab kodulehe külastatavust. Bannerreklaamid hakkavad unustuste hõlma vajuma. Statistika kohaselt ignoreerib bannereid koguni 86% inimestest. Teadlikumad arvutikasutajad blokeerivad reklaamid brauseri laiendusega AdBlock.

Reklaamist ammugi kõrini

Eestis kasutab AdBlocki neljandik kõigist arvutikasutajatest. Vähem teadlikud arvutikasutajad on bannerite suhtes välja arendanud banneripimeduse – silmanurgast näevad, et reklaam plingib, kuid ei pööra sellele tähelepanu.

Bännerid toovad küll klikke, kuid paljudel juhtudel on ilmselt tegemist kogema-

ta klõpsanud külastajaga, kes avanenud lehe kohe sulgeb.

Sihtides puhast reklaami, olete valinud keerulise tee. Reklaamist on inimestel juba niigi ülekuuluss. Oma aega eelistatakse kulutada millelegi, mille lugemine on kasulik, hariv, huvitav ja meelelahutuslik. Facebooki kasutajad ei ole sugugi kitsid jagama infot, mis neid tõesti aitas või mis neile huvitav tundus.

Usaldusväärsus on kliendisuhete kõige väärtuslikum vabluuta. Ja mitte ainult läbi veebi müüvate ettevõtete puhul.

Libe müügijutt nähakse kohe läbi ja see tekitab klientides nii brändi kui ka toote suhtes vastumeelsust. Klient ei taha tunda, et talle soovitakse müüa ainult selleks, et tema pealt raha teenida. Klient tahab tunda, et ta ostab toote või teenuse, mis tema vajadustele vastab ja tema elu paremaks teeb.

LOE PIKEMALT BESTMARKETINGIST.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised –
ostukeskkond privileeg aripaev.ee ja
soodsaim võimalus soetada
Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja
kaastoid vajaduse korral lühendada.
Toimetus kaastoid ei tagasta. Kõik ajalehes
Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid,
fotod, teabegraafika (sh päevakajalised,
majanduslikul, poliitilisel või religioosel
teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed
ning nende reprodutseerimine, levitamine
ning edastamine mis tahes kujul on ilma
ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud.
Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite
pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee
või tel (372) 646 3363.

JUHTKIRI

Mõni pidu ei saagi otsa: mingit kolakat ei tule

Äripäev ei liitu kinnisvarakrahhi kuulutajatega: varsti muutub kohalik turg hoopis tavaliseks ja igavaks.

Viimased aastad on kinnisvara müüjatele olnud üks paras õudusunenägu. Esialgne rõõm kiiresti müüdud korteri või kinnistu pärast asendub varsti enese kirumise-ga, sest peaaegu iga kuu ilmub uudiseid uutest hinnarekordidest.

Ärge kurvastage, see aeg hakkab nüüd läbi saama ning kohalik kinnisvaraturg muutub tavapäraseks ja igavaks. Sellise järelduse teeb Äripäev meie veergudel viimastel kuudel toimunud hoogsast deba-tist, milles on osalenud arvukalt pessimiste ja optimiste.

Asume oma väitega õrnal jää, sest kinnisvaraturu arengut on võimatu täpselt prognoosida, kuid on mõned märgid, mis toimetuse hinnangul viitavad turu rahunemisele ja sellele, et praegu ei ole kinnisvaraturul tegutsejate äriplaanis kõige tu-gavam nurgakivi kiire hinnakasvu loo-tus. Samas ei ole me nõus teise äärmusega: me ei jaga kohe-kohe saabuvat järjekordse krahhi kartust.

Hinnad liiguvad eri suunas

Tallinnas on korterite hinnaliikumine ol-nud erisuunaline. Näiteks üleile teatas IPartner Kinnisvara, et Mustamäe linna-osas on toimunud korterite hinna ulme-

line tõus. Keskmine ruutmeeteri hind oli augustis 1600 eurot, mis on mulluse au-gustiga võrreldes 15,5 protsenti rohkem.

Üllatusena on aga senises staarlinna-osas, Põhja-Tallinnas aastaga hinnad hoopis langenud. Mustamäel on hinnatõu-su lükanud tagant uute ja keskmisest suu-remate korterelamute valmimine, vanemate ja väiksemate korterite hind on püsi-nud aga stabiilne. Põhja-Tallinna keskmise hinna piduriks on olnud jällegi odavamate korterite turule tulek. Keskmiselt on aastaga Tallinnas korterid kallinenud 5,9 protsenti.

Rohkesti tegijaid

Uus Maa Kinnisvarabüroo juhi Jaanus Lau-guse väitel on pealinnas korterite hind jõudnud sarnasele tasemele eelmiste tipp-hindadega. Viimaste aastate kiire hinna-tõus on toonud kinnisvaraturule üha roh-kem tegijaid ning pakkumiste kasv on üks argument, mis toetab väidet, et hinnakasv aeglustub.

Teiseks piduriks saab seesama kiirelt kasvanud hind. Ostujõud ei suuda liikuda hinnatõusuga samas tempos ning see aeg-lustab otsustamist. Kuna ostjatel on roh-kem valida ning valikus olevad objektid

on kallimad, siis pikeneb korterite müü-gis oleku aeg, mis omakorda võiks pärssi-da hinnatõusu.

Pessimistid trambivad sellise kirjeldu-se peale jalgu ja väidavad, et see on soov-unelm. Ka kümme aastat tagasi leiti hul-galiselt argumente, mis viitasid, et stabiil-ne hinnakasv jätkub väga pikka aega. Kuid ühel hetkel oli kinnisvaraturg külmunud, ostjad kadunud ja hinnatasemed oluliselt madalamal.

Positiivne taust

Äripäev ei astu veel kinnisvarakrahhi kuu-lutajate paati ka põhjusel, et kinnisvara-turg sõltub palju üldisest majanduskesk-konnast. Intressitase on ikka veel väga soodne. Eestit vaevab tööjõupuudus, ini-meste sissetulekud ning laenuvõime kas-vavad. Õhus ei ole tunda läheneva krahhi märke.

Jah, korterit ei õnnestu müüa kohe esi-mese kuuga, ja kuna pakkumisi on palju, siis peab ka müüjate turundustegevustes olema agressiivsem, kuid see ei anna veel põhjust pessimismiks.

See, et kõik vähegi elamispiinda mee-nutav väga kiiresti ostjat ei leia, on pigem hea uudis.

REPLIIK

Las ta, raisk, maksab rohkem

Plaan uuest aastast siduda osa liiklustrahve sissetuleku-ga lisab veel ühe põhjuse, miks oma ametlikku tulu osaliselt-ki varjata. On selleks siis mingi tööots või kinnisvara.

Agaga tont selle maksulaeku-misega, küll väheneva tulu hü-vitamiseks mingi uus koor-mis tuleb. Pigem teeb kurvaks suurem pilt. See, et edukamate ja seeläbi jõukamate inimeste kottimine kas maksukoormu-se või konkreetsel juhul trahvi-dena on Eestis kahjaks süvene-mas. Ma kardan, et lähiaastatel suureneb nii kõrgemapalga-

MEELIS MANDEL
peatoimetaja

» Ei tohiks näidata, et pingutust premeeriv suurem tulu ära võetakse. Siis väheneb soov pingutada.

liste tulumaksukoormus, ja ka liiklustrahvide puhul pannakse järjest leebemad eksimused sissetulekust sõltuma.

Õeldakse, et kui tahate rik-kast ühiskonda, õppige sallima rikkaid inimesi. Eesti elatustase on kerkinud astmeni, kus keskklassi võib juba jõu-kaks nimetada, aga kes seeläbi ka enam kadedust pälvis. Sel-gub, et ei olegi nii lihtne rikka-maid taluda. Seda, mis hinda keegi oma kõrgema sissetuleku eest on maksnud, palju oma arengusse investeerinud, mis-suguse intensiivsusega tööpäe-

vi teinud, kui palju, või pigem kui vähe, lähedastele saanud pühenduda, kui palju töökohti loonud või stressi talunud, sel-lest ärme targu räägi. Lihtsalt, las ta, raisk, maksab enam. Sest tal on saajaeuroseid rohkem.

Ühiskond, kes edukaid eraldi karistama hakkab, takistab oma arengut samal viisil, kui inimesi soo või rassi alusel töö-turul diskrimineerides. Nagu ei tohi kultiveerida arusaama, et niisama saab ka, ei tohiks ka näidata, et pingutust premeer-iv suurem tulu ära võetakse. Siis väheneb soov pingutada.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kümme tarbijatrendi

“Äripäev eetris” võtab kokku tähtsamad tarbi-jate käitumist mõjutavad suundumused lähi-aastail. Muu hulgas saab teada, kes on hipster ja miks peaks talle tähelepanu pöörama, ning miks esoteerika müüb mühinal.

► Raadiosaadet “Äripäev eetris” saab kuu-lata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

17,6

miljardit eurot oli Eestis tegut-sevate pankade ettevõtetele ja majapidamistele antud laenude ja liisingute jääk juulis. Seda on 5,9% rohkem kui aasta eest.

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED TULETÖKKEUKSED LAADIMISSEADMED

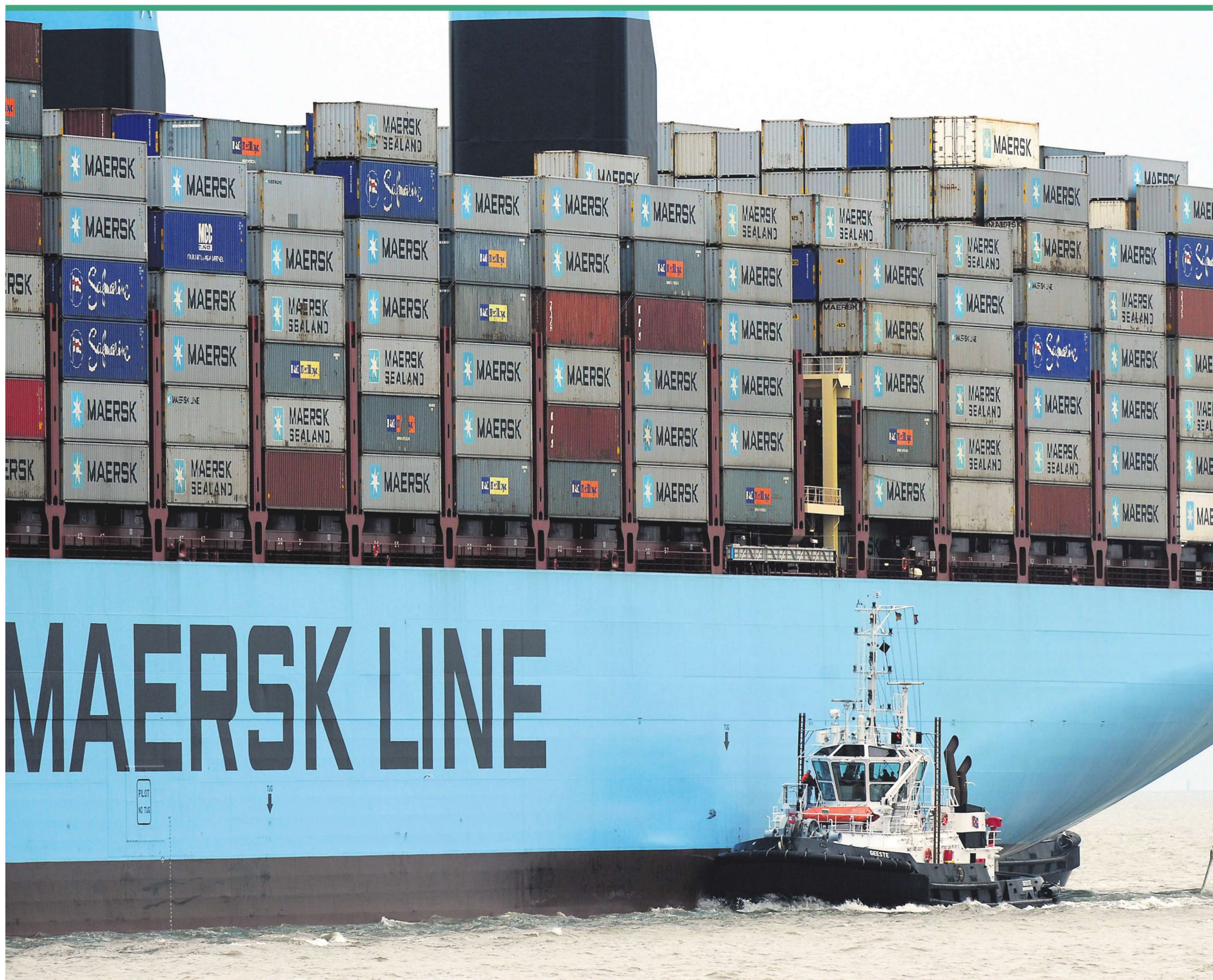
MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

Kiire tee vastusteni

Äripäev
 Raamatupidaja.ee

LAEVANDUS

Taani hiiu aktsionäre ootab priske dividend

Maailma suurima konteinerredude firma A.P. Møller-Mærski seitsmeharuline täht sirab ka firma kontoril Tallinnas, kuid Eesti investoreid pole krõbeda hinnaga aktsia ahvatlenud.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

Pärast konglomeraadi naftadivisjoni Mærsk Olie & Gas müüki Prantsuse naftahiule Total, millest anti teada selle nädala hakul, terendab firma aktsionäridele kena dividend. Kui kogu summa välja makstakse, võib tootlus küündida 12%-le, hindavad analüütikud.

Eesti investorite huvi Taani suurima ettevõtte aktsia vastu olnud väga leige, tödes LHV maaklertegevuse juht Alo Vallikivi. "Laevandus on väga raske sektor ning Eesti investorid on sellest pigem eemale hoidunud."

Hind on krõbe, eilse seisuga 13 480 Taani krooni ehk üle 1800 euro tükk.

Agentuuri Bloomberg koondatud analüütikute arvamustes on ülekaalus "osta"-soovitus. Läänud aasta suvest on firma aktsia jõudsalt üles rühkinud.

Müük toimus hea hinnaga

Aktsia kerkis esmaspäeval kauplemispäeva sees üle 5,7%. Osaliselt väljendus selles heameel, et ostja leiti nii kiiresti. Strategia muutusest, mis koondab fookuse transportidele ja logistikale, teatas A.P. Møller-Mærsk alles läinud aasta septembris. Teisalt rõõmustas investoreid oodatust kõrgem müügihind. "See tähendab konglomeraadi tü-

keldamist arvatust parema hinnaga. Nii saab varjatud väärtus ilmsemaks," kommenteeris Londonis Mærski aktsiat jälgiva Jefferiesi analüütik David Kerstens.

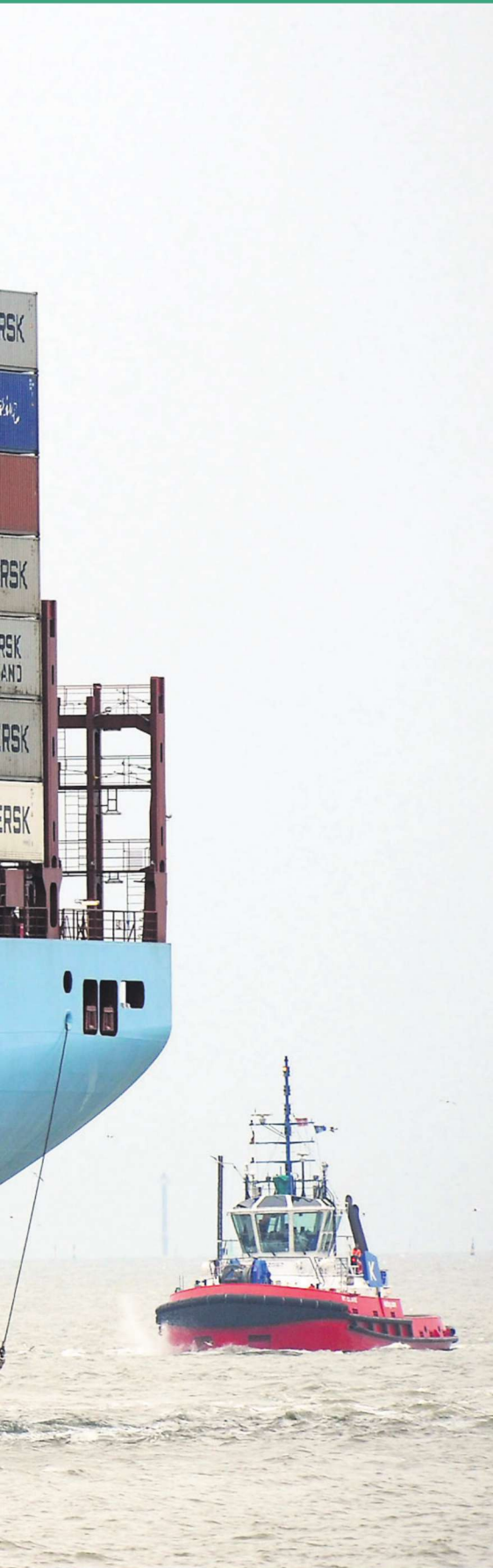
Total maksab tehingu eest 7,45 miljardit dollarit.

Taani majandusleht Børsen kõrvutas Mærsk Olie & Gasi müüki kontserni juhi Søren Skou jaoks sildade põletamisega – tagasiteed enam ei ole. A.P. Møller-Mærsk seob oma tuleviku transpordisektoriga. Varasem strateegia, kus naftasektor pidi transpordisektori kõrval aitama firma riske maandada, ei õigustanud ennast enam.

Aateline ettevõte

"A.P. Møller-Mærski konglomeraadi idee oli, et firma hajutab oma riskid, kuid see ei töötanud oludes, kus nafta hind oli madal ja meretranspordi tariifid madalad," kommenteeris Jyske Banki analüütik Frans Højer. "Pigem on see aktsia hinda alla kiskunud, mida nüüd püütakse energiasektori müümisega muuta. Tulevikus saab tegemist olema paremini fokuseeritud ettevõttega, mille väärtust on kergem hinnata."

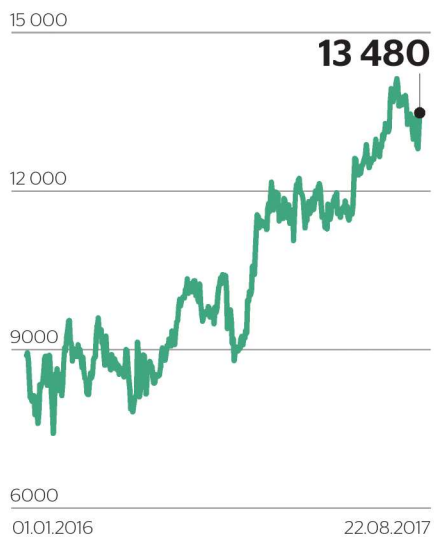
Mærsk on läbi oma ajaloo äriotsuseid teinud mitte üksi majanduslikest, vaid tihti ka isamaalistest kaalutlustest. Tegevus on küündinud merevedudest laevaehituse, lennunduse ja jaekaubanduseni. Isamaalistest kaalutlustest oli kantud ka kontserni asutaja Arnold Peter Mølleri otsus investeerida naftasektoris, et vältida sakslaste "sissetungi" Taani maapõue, kirjutas Børsen.

◀ Üks maailma suurimaid konteinerilaevu Mærsk Mc-Kinney Møller saabumas Bremerhaveni sadamasse Saksamaal. FOTO: EPA

MIS ON MIS
Krõbeda hinnaga aktsia

A.P. Møller-Mærski aktsia hind Taani kroonides

7,45

miljardit USA dollarit läks Prantsuse Totalile maksma Mærsk Olie & Gasi ost.

Poeg Mærsk Mc-Kinney Møller tegi naftasektoris miljardi. Täna oludes ei ole aga keskmise suurusega naftaettevõtte kerge olla – edukamad on kas väikesed ettevõtted, mis suudavad kiiresti kohaneda, või suured, mis võivad mastaabisäästust.

“Mærsk ei ole juhtiv naftafirma, kuid see on juhtiv konteinervedude firma. Nii on müügiotsus hea. Nüüd saavad nad veelgi enam konteinervedudele keskenduda. Ma ei imestaks, kui juba üsna lähedases tulevikus ei oleks Mærskil enam kui terminalid ja konteinerveod,” ütles Börseni kontserni ühe investori, Norra suurima elukindlustusfirma KLP portfellihiidur Simon Johannesen.

Epophi lõpp

Nafta ja gaasifirma müük tähendab A.P. Møller-Mærskile enam kui pool sajandit väldanud epohhi lõppu ja oli perekonnale ilmselt raskemgi otsus kui 2009. aastal laevatehase sulgemine. “Hinges ja südames on see väga raske, kuid õige otsus,” möönis Rootsi majanduslehele Dagens Industri Rootsis elav pärijanna ning perekonna investeerimisfirma A.P. Møller Holding juhatuse esinaine Ane Mærsk McKinney Uggla.

Päris lõppu energiasektoris see samm siiski ei tähenda, kuna ostjat ootavad veel ka Mærsk Drilling, Mærsk Tankers ja Mærsk Supply Service. Analüütikute hinnangul anavad need kokku sama suure summa kui nafta- ja gaasifirma müük, kuid ostjat leida on keerulisem.

“See ei olnud esimene samm meie uue strateegia elluviimisel,” kommenteeris tehingut Søren Skou. “Esimene oli (operaatorfirma – toim) Hamburg Südi ülesostmine, mis oli investering tuleviku Mærski. Nüüd anname teada järgmise sammu, milleks on Mærsk Olie & Gasi müük.”

Total maksab tehingu eest 3,76% oma aktsiatega 4,95 miljardi dollari väärtuses ning võtab üle 2,5 miljardi dollari väärtuses võlgu. A.P. Møller-Mærsk teatas, et plaanib suure osa Totali aktsia väärtusest tuleval ja ületuleval aastal aktsionäridele välja maksta kas erakorralise dividendi, aktsiate tagasiostmise või Totali aktsiate näol.

“Ma ei näe, et me lähiajal mingeid suuremaid ülevõtmisi teeksim,” ütles Søren Skou Bloombergile.

David Kerstens ütles, et kui firma kogu summa aktsionäridele korraga välja maksaks, tähendaks see dividenditootlust 12%.

Vahetult enne nafta- ja gaasidivisjoni müüki teatas Mærsk oma teise kvartali tulemused, mis jäid pärast suuri mahakandmisi müüki ootavas tankerite divisjonis analüütikute ootustele alla. Positiivne oli aga, et Mærsk Line jõudis kasumisse. Küberünnakus Petya kantud kahju ei ajendanud kontserni kogu aasta prognoosi muutma.

Skou sõnul on seis konteinervedude turul hea. Veotariifid on hinnasõdade järel kosunud. Alal toimunud konsolideerumine on 20 suurimast firmast alles jätnud 12 ning Skou prognoosi järgi on lähikümnele alales jäämise lootust ehk viiel-kuuel.

5. oktoober

Tallinna Loomaaia
keskkonnahariduskeskus

JUHIABIDE PRAKTILINE SÜGISKONVERENTS 2017

Muutumise kunst

9.30–10.15 TERE TULEMAST! Messi külustus ja hommikune kehakinnitus 10.15–10.30 Moderaatori avasõnad 10.30–11.00 Muutustega sõbraks MERIT RAJU – AJAKIRJA „HINGELE PAI“ LOOJA JA PEATOIMETAJA 11.00–11.30 Kuidas rohkem väärtustada oma tööd ja hobide kaudu areneda? HEIDI PÄHN – DISAINER, PARIM SEKRETÄR 2014 11.30–12.00 Milline on hooliv kehtestamine? JAANUS KANGUR – LEKTOR JA KOOLITAJA 12.00–13.00 LÕUNA- JA MESSIPAUS 13.00–15.00 LÄHEME KÜLLA! • Ettevõtte 1 Äripäev (VANA-LÕUNA 39/1) KÜLALISED VÕTAB VASTU ARENDUSDIREKTOR MARI KÖLLI • Ettevõtte 2 Tella (MUSTAMÄE TEE 3) KÜLALISED VÕTAB VASTU PERSONALIJUHT TRIIN TEESAAR • Ettevõtte 3 Synlab Eesti (VEERENNI 53A) KÜLALISED VÕTAVAD VASTU TURUNDUSJUHT GERLY KEDELAUK JA PERSONALIJUHT KAIRE KONGO 15.00–15.30 TERE TULEMAST TAGASI! Energia- ja messipaus 15.30–16.00 Mida peab juhiabi teadma uuest andmekaitsemäärusest? ANDRES OJAVER – ANDMEKAITSE EKSPERT 16.00–16.30 Usaldus iseenda vastu on edu alus! OTT KIIVIKAS – TIPPSPORTLANE, KULTURIST, KOOLITAJA, ÄRIJUHT, TOITUMISSPETSIALIST, TREENER 16.45 Konverentsipäeva lõpetamine ja kingiloosid

Info ja registreerimine:

pood.aripaev.ee/muutumise-kunst **Äripäev**

SÕJASEKTOR

USA kaitsetööstuse helge tulevik

Ameerika kaitsetööstuse aktsiad pakuvad investoritele rohkelt rõõmu tänu kasvanud pingetele Iraani, Venemaa ja Põhja-Koreaga – kõik see annab hoogu riikide kaitsekulutustele.

ARTUR ERIK LINDMAA
artur-erik.lindmaa@aripaev.ee

Äripäev

Kirss tordil on Ameerika Ühendriikide plaan suurendada kaitsekulutusi, millele andis lootust Donald Trumpi teisipäevane sõnavõtt, kus ta ütles, et tahab Talibani-vastast võitlust laiendada. Seepeale tõusid kaitsetööstuse aktsiaid sisaldavad börsil kaubeldavad fondid SPDR S&P Aerospace & Defense ETF (+1,17%) ja iShares U.S Aerospace & Defence ETF (+1,18%).

Kaitsekulutused suurenevad aasta teises pooles jätkuvalt, kuid esialgu planeeritud aeglasemalt, kirjutas uudisteagentuur Bloomberg. Eelkõige on luubi all sõjalavae ja -lennukite koguste suurendamine.

25

protsenti viie suurima USA kaitsetööstus-ettevõtte käibest moodustas 2016. aastal müük välisurule.

Kaitsetööstuse ettevõtete käive ja kasum peaks peegeldama kaitsetööstuse suurenenud kulutusi ka 2017. aasta teisel poolel. "Tulemuste hooajal" ületasid mitmed kaitsetööstuse suurettvõtted analüütikute ootusi, mis pani ettevõtete aktsiad rallima, sealhulgas ka kahe kaitsetööstuse gigandi omad.

Boeing ületas ootusi

Boeing teatas teises kvartalis 2,89 dollari suurusest aktsiakasumist, ületades tubliski analüütikute ootusi. Maailma suurima lennukitootja vaba rahavoog teises kvartalis oli 4,5 miljardit dollarit ehk pea kaks korda suurem kui prognoositud. Teisalt langes käive aga 8,1%, 22,74 miljardile dollarile.

Kõrgeid kasuminumbreid aitasid upitada jõuline kokkuvõid ning tootmis-, tööjõu- ja arenduskulude vähendamine.

▲ Kevadel Lõuna-Koreas toimunud õppustel olid kasutusel nii Boengu kui ka Lockheed Martini ründelennukid. Pinged Põhja-Koreaga võivad relvatarveid piirkonda suurendada. FOTO: BLOOMBERG

A **Äripäeva Akadeemia**

03.–04.10.2017
Kestus: 2 päeva

Kadri Kõiv, Mari-Liis Järg

747 € (km-ga 896,4 €)
Registreerides 2 osalejat:
647 € (km-ga 776,4 €)
kehtib kuni 27.08.2017

Tavahind: 879 € (km-ga 1054,80 €)

Mõjutamisoskuste intensiivtreening

Kuidas saavutada enda seisukohtadele ja ettepanekutele tähelepanu ning toetus?

